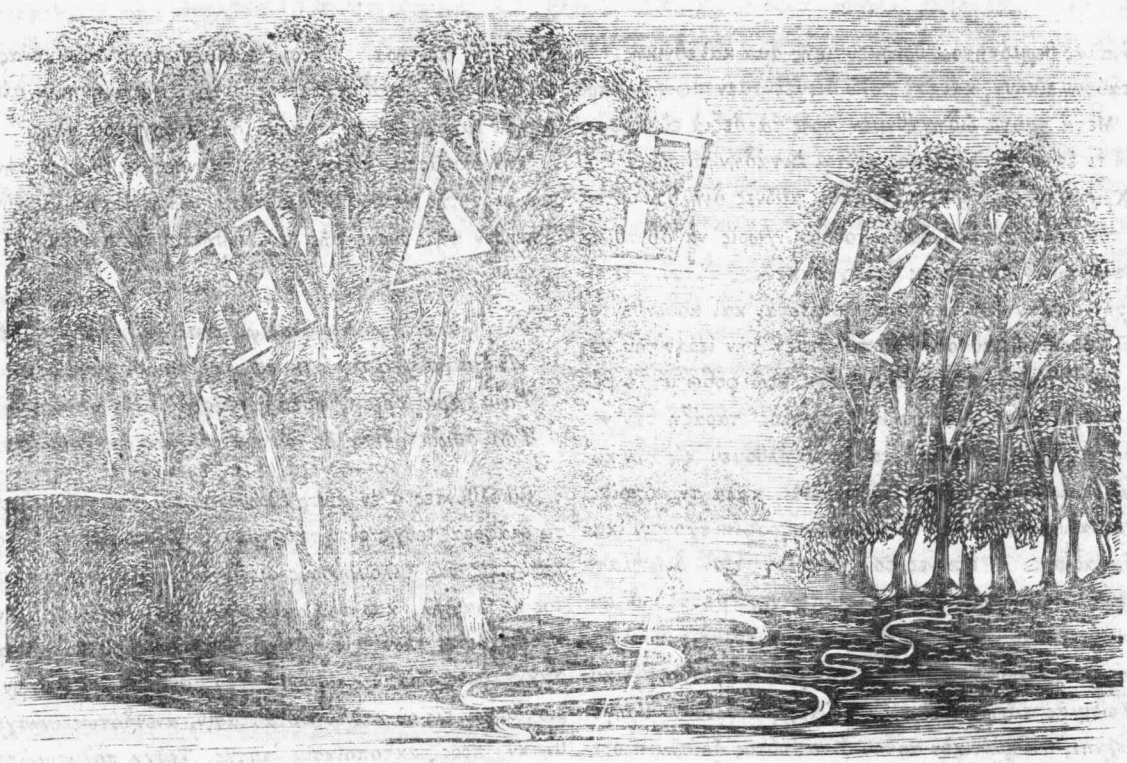

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΓ'. ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 15. 1862. ΕΤΟΣ Α'.

ΠΕΝΤΕ ΗΜΕΡΑΙ
ΕΙΣ ΠΑΤΜΟΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ὅρα τεῦχος ΙΒ'.)

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ σεβάσμιος ἡγούμενος εὑηρεστήθη νὰ μᾶς δείξῃ αὐτοπροσώπως τὰ ἐν τῷ μοναστηρίῳ εὑρισκόμενα ἀξιοθέατα πράγματα. Κατήλθομεν λοιπὸν κατὰ πρῶτον εἰς τὸν ναὸν τὸν τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου, καὶ ὑπάρχοντα ἀριστερόθεν τῷ εἰσερχομένῳ εἰς τὴν Μονήν· ἴσως ἀρχιτεκτονικῶς θεωρούμενος ὁ ναὸς οὗτος, μικροῦ λόγου εἶνε ἄξιος· ἀλλ' ὅμως ἀγνοῶ ὁποίου εἴδους αἴσθημα θαυμασμοῦ καὶ κατανύξεως κατέλαβεν ἡμᾶς, καθ' ἣν στιγμὴν ἐμέλλομεν νὰ εἰσέλθωμεν ἐν αὐτῷ. Πρὸ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ κρέμαται χρυσή τις λυχνία, ἔχουσα ἀραβοτουρκιστὶ ἐγγεγραμμένας ἐπ' αὐτῆς ῥήσεις ἴσως τοῦ Κορανίου, ἣν Μωάμεθ ὁ Β'. ἔπεμψε δῶρον εἰς τὴν Μονὴν τῆς Πάτμου· τοῦτο δὲ, διότι οἱ κάτοικοι αὐτῆς, βλέποντες κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὅτι τὸ Βυζαντινὸν κράτος ὤδευε γιγαντιαίοις βήμασι πρὸς τὸν ἀφανισμὸν αὐτοῦ, καὶ θέλοντες νὰ προλάβωσι τὸν οἰκεῖον ὄλεθρον, ἔσπευσαν νὰ προσφέρωσιν ἐγκαίρως τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν εἰς τὸν φοβερὸν κατακτητὴν· οὗτος δ' εὔνοιαν ἐπιδεικνύμενος, τοῖς ἔπεμψε τὴν ῥηθεῖσαν λυχνίαν. Εἰσήλθομεν τέλος εἰς τὸν ναόν· ἀλλ' ὁπόσοι ἄρα καὶ ὁποῖοι πρὸ ἡμῶν εἰς αὐτὸν εἰσῆλθον; Ὁπόσαι φωναὶ ὑψώθησαν καὶ ὁπόσαι χεῖρες διεπετάσθησαν πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα, ἐπικαλούμεναι τὸ ἔλεος αὐτοῦ;

Πρῶτον ἀντικείμενον ὅπερ ἔπληξε τὴν ὅρασιν ἡμῶν, ὑπῆρξε μεγάλη τις πλαισιωτὴ εἰκὼν τοῦ Θεολόγου, δῶρον τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Ἠσπάσθημεν

μετὰ διπλῆς θερμότητος, θρησκευτικῆς ἅμα καὶ ἐθνικῆς τὴν ἱερὰν ταύτην εἰκόνα, καὶ ἐπὶ πολὺ διεμείναμεν σιωπηλοὶ πρὸ αὐτῆς. Μετὰ ταῦτα ὡδηγήθημεν πρὸς τὰ δεξιὰ εἰς παρεκκλησιόν τι ἔνθα ἐπὶ λάρνακος κεῖται ἐκτάδην τὸ σῶμα τοῦ ὁσίου Χρισοδούλου. Ὀκτὼ περίπου αἰῶνες διῆλθον οὕτως εἰπεῖν τοῦ σώματος τοῦ ὁσίου τούτου, χωρὶς νὰ δυνηθῶσι νὰ ἐξαφανίσωσιν ὁλοσχερῶς τοὺς χαρακτῆρας αὐτοῦ. Ἡ εἰρήνη, τὴν ὁποίαν ζῶν ἠγάπησε, φαίνεται καὶ κοιμηθέντος ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Ἠσπάσθημεν τὴν ἱεράν του κεφαλὴν καὶ ἀπεσύρθημεν τεταραγμένοι, τῷ φόβῳ μὴ ὁ βέβηλος τῶν φιλοταράχων ἡμῶν ἀσπασμὸς ταράξῃ τὴν νεκρικήν του γαλήνην. Μετὰ ταῦτα εἰσήλθομεν εἰς τὴν κυρίαν ἐκκλησίαν, μικρὰν μὲν τῷ μεγέθει, ἀλλὰ τῆς ὁποίας, τοιχογεγραμμένης οὔσης, πολλαὶ τοιχογραφίαι ἔχουσιν ἱκανὴν τὴν ἀξίαν. Αἱ εἰκόνες τοῦ τέμπλου εἰσὶ δωρήματα τῆς Ῥωσσίδος Αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης· μεταξὺ δ' αὐτῶν ὑπάρχει καὶ μικρά τις, ἀλλὰ πολυτελὴς εἰκὼν τῆς Παναγίας, τὴν ὁποίαν κατὰ πρῶτον μὲν ὁ ἀοίδιμος Νικόλαος Ζωσιμᾶς ἐδωρήσατο εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Γρηγόριον Συχνῆν, πνευματικὸν αὐτοῦ ὄντα, οὗτος δὲ τὴν προσέφερεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεολόγου. Αἰκατερίνη καὶ Ζωσιμᾶς . . . ὁποῖα ὀνόματα προσφιλῆ εἰς πάντα Ἕλληνα!

Ἱκανὸν παραμείναντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀφελῶς μὲν ἀλλὰ ἱεροπρεπῶς κεκοσμημένῃ, ὅπως θεωρήσωμεν τὰς διαφόρους τοιχογραφίας, μετέβημεν ἀκολούθως εἰς τὸ σκευοφυλάκιον τῆς μονῆς, ἔνθα κρύπτονται τὰ διάφορα αὐτῆς σκεύη, πλεῖστα λείψανα ἁγίων, καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα κειμήλια. Παραλείπομεν τὰ πολυτίμητα ἱερὰ ἄμφια, τὰς ἀρχιερατικὰς ἀδαμαντοκολλήτους μίτρας, τὰς ποιμαντορικὰς ἀργυροχρύσους ῥάβδους καὶ ἄλλα πολυάριθμα ἐκκλησιαστικὰ σκεύη, ὧν τὰ μὲν περιῆλθον ἐκ δωρεῶν, τὰ δὲ ἐκ κληρονομίας· δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ παραλείψωμεν δύο τινα, κατὰ πολὺ τῶν ἄλλων εὐτελέστερα, καὶ ὅμως πλείω πάντων ἐπαγαγόντα ἡμῖν τὴν ἐντύπωσιν. Εἶναι δὲ ταῦτα αἱ διατηρώμεναι εἰσέτι, καί τοι πεπαλαιωμέναι ἐμβάνδες τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου καὶ ἡ ποιμαντορικὴ αὐτοῦ ῥάβδος. Δὲν εἶνε αὕτη ἀργυρόχρυσος, οὐδὲ περικοσμεῖται ὑπὸ ἀδαμάντων ἢ πολυτίμων λίθων· τοὐναντίον εἶν' ἐξ εὐπελοῦς ξύλου· Ἀλλὰ πόσον προτιμητέον εἶναι τὸ εὐτελὲς αὐτῆς τοῦ πολυτιμήτου τῶν ἄλλων. Πόσας ὥρας διῆλθεν ἐκεῖνος ἐστηριγμένος ἐπὶ τῆς εὐτελοῦς ταύτης ῥάβδου, προσευχόμενος καὶ λιτανεύων;

Μεταξὺ πολλῶν ἱερῶν λειψάνων, εἴδομεν ἐντὸς μεγάλου ἀργυροῦ ποτηρίου τὴν κάραν τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, ἓν δάκτυλον Ἰακώβου τοῦ Πέρσου, ὀστᾶ διαφόρων μαρτύρων καὶ ἐπὶ τέλους μέγαν σταυρὸν ἀργυροῦν, ὅστις ἐν αὐτῷ περιεῖχε τεμάχια τοῦ Ξύλου τοῦ Σταυροῦ τοῦ σπόγγου καὶ τοῦ καλάμου, ἐξ ἐκείνων δι' ὧν οἱ Ἰουδαῖοι ἐπότισαν ὄξους τὸν Σωτῆρα. Ἐπίσης εἴδομεν ἀρχαίας εἰκόνας, μεταξὺ δὲ τούτων ἀξία πλείστου λόγου ἐφάνη ἡμῖν μία τοῦ Ἁγίου Νικολάου γεγραμμένη διὰ κηροχύτου ὕλης.

Τὴν ἐπιοῦσαν, πόθον μέγαν ἔχοντες νὰ ἴδωμεν τὴν περιώνυμον τῆς Μονῆς Βιβλιοθήκην, ὡδήγησαν ἡμᾶς αὐτόσε. Ὕπερθεν τῆς θύρας τῆς βιβλιοθήκης ἀνέγνωμεν τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην,

Δεῦρ', ἄνερ κεῖνται ὅσαι φαειναὶ χειρίγραφοι βίβλοι
Ἀνδρί ῥα φέρεται πινυτῷ χρυσίου δοκέουσαι.
Ταῦτ' ἄρα τήρει, φύλαξ, σεῖο μᾶλλον βιότοιο.
Τῶν δόμος οὕνεκ' ὃς νῦν τοι γίναιτο φεγγοβόλος γε.

Εἰσελθόντες δ' ἐν αὐτῇ ἐθαυμάσαμεν τὴν τάξιν, μεθ' ἧς τὰ διάφορα τεύχη εἰσὶ τεταγμένα. Τοῦτο δὲ κυρίως ὀφείλεται εἰς τὰς φιλομούσους διαθέσεις τοῦ νῦν ἡγουμενεύοντος Κ. Δανιήλ, καὶ τὸν ἀκάματον ζῆλον καὶ τὰς χρονίους προσπαθείας τῶν ΚΚ. Ἱεροθέου Φλωρίδου καὶ Ἰωάννου Σακκελίωνος, οἵτινες εὑρόντες τὴν βιβλιοθήκην ἐκ τῶν περιστάσεων εἰς οὐ καλὴν κατάστασιν, ἀνενδότως ἐνησχολήθησαν πρὸς τακτοποίησιν αὐτῆς. Τεύχη πολυτιμώτατα, χειρόγραφα ἀνέκδοτα παρερριμένα ὄντα πρίν, κατέλαβον τὴν οἰκείαν θέσιν, καὶ λίαν εὐτυχὴς ὑπῆρξε, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ἥ τε Μονὴ ἰδίως καὶ ἡ Πάτμος ἐν γένει, διότι ἐνέτυχον τοὺς ἄνδρας τούτους, οἵτινες καὶ παιδείας ἱκανῆς εὐμοιροῦντες καὶ ζῆλον πολὺν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς δόξης ἔχοντες, ἀνέλαβον τὸ πολύμοχθον τοῦτο ἔργον. Καὶ τὰ γράμματα δὲ καθόλου μεγάλως ὑπηρέτησαν οὗτοι, συντάξαντες λεπτομερῆ καὶ εὐμεθοδεστάτην ἀναγραφὴν τῆς Βιβλιοθήκης, ἣν πρόκειται νὰ ἐκδώσωσιν ὅσον οὔπω.

Ὅτε ἀνέγνων τὴν περὶ Πάτμου καὶ τῆς Βιβλιοθήκης αὐτῆς Πραγματείαν τοῦ Γκερὲν, πάντη διάφορον περὶ τῆς Βιβλιοθήκης ταύτης ἔλαβον ἰδέαν· διότι ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ὁ ἐγκαυχηθεὶς ὅτι πρῶτος ἀνεκάλυψε τὸ πᾶσι τοῖς Σαμίοις γνωστὸν ὑδραγωγεῖον τοῦ Μεγαρέως Εὐπαλίνου, ἐφιλοτιμήθη, φαίνεται, μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας καὶ ἀληθείας νὰ γράψῃ καὶ περὶ Πάτμου. Πόσον περίεργοι ἄνθρωποι εἰσὶ τινὲς τῶν Εὐρωπαίων περιηγητῶν! Μεταβαίνουσιν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὁδοιπορικὸν σακκίον τῇ μιᾷ χειρὶ κρατοῦντες καὶ ζεῦγος διόπτρων ὑπὸ μάλην ἔχοντες, ὅπως γράφωσι ψεύδη, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἀναχωροῦντες, φροντίζουσιν εἰς τοὺς ὁδοιπορικοὺς αὐτῶν σάκκους νὰ ἐγκλείσωσι· τὰ δὲ ψεύδη των ταῦτα τιμῶνται, καὶ ὡς πολυμαθείας ἔργα στεφανοῦνται. Ἃς διαῤῥήξωμεν καὶ ἡμεῖς τοὺς ἀσκοὺς τοῦ Αἰόλου, βροντοφωνοῦντες τὴν ἀλήθειαν, πλὴν τίς ὁ πιστεύων;

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Πάτμου περιέχει ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας τόμων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκκλησιαστικῆς ὕλης. Ἐκ τούτων πεντακόσια περίπου εἰσὶ χειρόγραφα, ἤτοι διακόσια ἑβδομήκοντα ἐν μεμβράναις, ἓν παλίμψηστον καὶ τὰ λοιπὰ βαμβάκινα. Καὶ ὅμως ὁ φιλαλήθης Γκερὲν εἰς διακόσια τεσσαράκοντα μόνον λέγει ὅτι περιωρίσθησαν τὰ ἑξακόσια χειρόγραφα, ἅτινα ἡ βιβλιοθήκη ἄλλοτε εἶχεν ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ δὲ τοῦ φίλου μου καὶ μόνου περὶ τὰ τοιαῦτα καταλλήλου, καθηγητοῦ τῆς θεολογίας Ἀλεξ. Λυκούργου, πολλὰ τῶν χειρογράφων εἰσὶν ἀνέκδοτα καὶ ὄντως κειμήλια. Μεταξὺ ἄλλων πολλῶν, εἴδομεν Εὐαγγέλιόν τι κατὰ Μάρκον, τοῦ Δ'. αἰῶνος μετὰ Χριστὸν, ἀτελὲς ὅμως, κατὰ δυστυχίαν, καὶ ἀνῆκον, ὡς ἐκ τῆς πολυτελείας αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, εἴς τινα αὐτοκράτορα· εἶνε δὲ τοῦτο ἐπὶ πορφυρᾶς μεμβράνης, ἀργυροῖς γράμμασι γεγραμμένον, καὶ ὅπου ἀπαντᾶται τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ κλ. χρυσοῖς. Εἴδομεν ἐπὶ μεμβράνης ἀρχαῖον βιβλίον τοῦ Ἰὼβ τοῦ ΣΤ'. ἢ Ζ'. αἰῶνος μετὰ σχολίων, ἐκκλησιαστικὰ βιβλία τετονισμένα, πρὸς δὲ καὶ πλῆθος πατέρων διαφόρων ἐποχῶν.

Δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας διετρείψαμεν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ἐξετάζοντες καὶ παρατηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ, τῇ ἀξιεπαίνῳ προθυμίᾳ τῶν ΚΚ. Ἱεροθέου Φλωρίδου καὶ Ἰωάννου Σακκελίωνος, ἐξησκημένων λίαν περὶ τὴν παλαιογραφίαν ὄντων. Μεταξὺ ἄλλων εἴδομεν διάφορα χρυσόβουλα αὐτοκρατόρων, ὧν ἀρχαιότερον μὲν ἐστὶ τὸ τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ ἐν ἔτει 1088, νεώτερον δὲ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Καρόλου τοῦ ΣΤ'. ἐν ἔτει 1727 καὶ ἕτερον πρὸ αὐτοῦ τῶν ἱπποτῶν τῆς Ῥόδου. Εἴδομεν μετὰ συγκινήσεως ἀνεκφράστου τὰς ἰδιοχείρους ὑπογραφὰς Ἀλεξίου καὶ Ἰσαακίου τῶν Κομνηνῶν, Νικηφόρου τοῦ Βοτανιάτου, Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἄλλων. Οἴμοι! πόσον εὔλιστος εἶναι ὁ τροχὸς τῆς τύχης!

Ἀπολείπεται ἤδη νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς Σχολῆς τῆς Πάτμου καὶ τοῦ Σπηλαίου τῆς Ἀποκαλύψεως, ὅπως δώσωμεν πέρας εἰς τὴν συνοπτικὴν ταύτην περὶ Πάτμου πραγματείαν.

Ἀπὸ τοῦ τέλους ἔτι τῆς δεκάτης ἕκτης ἑκατονταετηρίδος, ὁπόταν τὸ δύσμορον ἔθνος ἐκοιμᾶτο ὕπνον θανάτου, ἡ Πάτμος ἤρξατο διὰ Νικηφόρου τοῦ Κρητὸς ἐκπέμπουσα λάμψιν τινὰ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἐκείνης σκοτίας. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, διδάξας ἐπιτυχῶς τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς ἔτι τῆς ἐπομένης ἑκατονταετηρίδος, ἐν τῇ Ἱερᾷ τοῦ θεολόγου Μονῇ, διετέλεσεν οὕτως εἰπεῖν ὁ πρόδρομος τῆς ἐν Πάτμῳ ἀρξαμένης καὶ ἐκεῖθεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα διαδοθείσης πνευματικῆς παλιγγενεσίας· ἀλλὰ κύριος τῆς Πατμιάδος σχολῆς ἱδρυτὴς ἀναφέρεται ὁ ἀοίδιμος Μακάριος Πάτμιος. Μετ' αὐτὸν ἐδίδαξαν Γεράσιμος ὁ Βυζάντιος, Βασίλειος ὁ Κουταλιανὸς καὶ Δανιὴλ ὁ Κεραμεὺς, Πάτμιος. Τοῦ Δανιὴλ τούτου, μεγίστην παιδείαν ἐν τοῖς τότε χρόνοις κεκτημένου, ὁ τάφος ὑπάρχει παρ' αὐτῷ τῷ σχολείῳ ἔνθα ἐδίδαξεν, ἡ δὲ ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ, ποίημα τοῦ κατ' ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος σχολαρχήσαντος τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Γαβριὴλ τοῦ ἐκ Βρυούλλων, ἔχει οὕτω·

Σῆμα τὸ γραμματικοῦ Δανιήλου ἢ Θεοδώρου.
Ὧδε Δανιὴλ τῆνος ὁ Πάτμιος, ὃν μετὰ Γαζῆν
Οἷον γραμματικῆς εὕρατο Ἑλλὰς ὅρον,
Κεῖται, φεῦ! κωφὴ κόνις ἀ μεγάλα ποτὲ αὐδά,
Μῶσά τε, τὼς πάντας πάντοθεν ἀγρομένα
Νήσῳ ἐν Ἀμφιρύτῃ, σιγῶσα δὲ νῦν ἐνὶ Πάτμῳ
Φεῦ! ποθέοντας ἔχει πένθεϊ τηκομένους.

Τὸν Δανιὴλ διεδέξατο εἰς τὴν Πατμιάδα Σχολὴν, Μισαὴλ ὁ Πάτμιος, τοῦτον δὲ ὁ μέγα ἐπὶ σοφίᾳ παρά τε τοῖς ἡμεδαποῖς καὶ τοῖς ξένοις κλέος ἀράμενος Παΐσιος ὁ Καραπατᾶς, ὃν παρὰ τὴν Διβόρνον τῇ 17 Ἰανουαρίου 1818 *εἰς ὅσιον σπεύδοντα πλόου ταχὺς, ἐχθρὸς κρύψε κλύδων*. Μετὰ τὸν Καραπατᾶν, Πάτμιον τὴν πατρίδα ὄντα, ἐδίδαξαν οἱ ἐπίσκοποι Πάτμιοι Κύριλλος καὶ Παΐσιος, μετ' αὐτοὺς δὲ Νεόφυτος ὁ Βυζάντιος, Χαράλαμπος ὁ Θεσσαλονικεὺς, Ἰωάννης Σφοίνης ὁ Σάμιος, Ἰσαὰκ ὁ Κρῆς, Ἰεζεκιὴλ ὁ Καλύμνιος, Νικόδημος ὁ Πάτμιος, Γρηγόριος Ἀγαθόβουλος ὁ ἐξ Ἡρακλείας τῆς ἐν Θράκῃ καὶ τελευταῖος, ὁ νῦν διδάσκων γραμματεὺς καὶ βιβλιοφύλαξ τῆς Μονῆς ἱερολογιώτατος Κ. Ἱερόθεος Φλωρίδης, οὗ ἐμνήσθημεν ἐν τοῖς προηγουμένοις.

Τοσοῦτον ὑπῆρξεν ἡ Σχολὴ αὕτη περίφημος, ὥστε ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἔτρεχον ὅπως μαθητεύσωσιν ἐν αὐτῇ. Ἐπὶ Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως ἠριθμοῦντο περὶ τοὺς διακοσίους νέους, φοιτῶντες αὐτόσε ὅπως ἀρδεύσωσι τὰ νάματα τῆς ἀληθοῦς σοφίας· διότι, ἃς τὸ ὁμολογήσωμεν, οἱ διδάσκαλοι τοῦ παρελθόντος, μετεχειρίζοντο ἀληθῶς Ἑλληνικὴν διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν οἱ νεώτεροι, πιθηκίζοντες τὰ τῶν Ἑσπερίων ἤθη καὶ ἔθιμα, ὡς ἐλατωματικὴν ἀποδοκιμάζουσιν. Ἀλλὰ παρήκμασε καὶ ἡ Σχολὴ τῆς Πάτμου, ὅπως καὶ ἡ τῶν Κυδωνιῶν, τῆς Χίου, τῆς Σμύρνης· τί ὅμως δὲν παρακμάζει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ;

Εἴδομεν τὴν περιλάλητόν ποτε σχολὴν ταύτην, ἐρειπιωθεῖσαν καὶ εἰς εἰρηνικὸν μοναστικὸν διαίτημα μεταβληθεῖσαν, ἀφοῦ πρό τινος χρόνου ἐκρίθη νὰ μεταφερθῇ αὕτη παρὰ τὴν Ἱερὰν τοῦ Θεολόγου Μονήν. Ἀλλὰ κλίνωμεν, ἡμεῖς οἱ νεώτεροι, κλίνωμεν τὰς κεφαλὰς ἡμῶν πρὸ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων, διότι κατὰ τὸν δαιμόνιον Σολομὼν, ἡ εὐκλεια τῆς πατρίδος

Ἐκεῖ μέσα κατρικοῦσε
ντροπιασμένη, σιωπηλὴ
κ' ἔχα στόμ' ἀκαρτεροῦσε
ἔλα πάλιν νὰ τῆς πῇ.

Τὸ σπήλαιον τῆς ἀποκαλύψεως ἀπέχει τῆς πόλεως 1233 βήματα. Ἐν αὐτῷ λέγεται ὅτι ὁ Θεολόγος Ἰωάννης, εἰς Πάτμον ἐξωσθεὶς ἐν ἔτει 95 Μ. Χ. ὑπὸ τοῦ Δομιτιανοῦ, εἶδε τὴν μεγάλην ἐκείνην ὀπτασίαν. Εἰς τὸ σπήλαιον τοῦτο κατέρχεταί τις διὰ κλίμακος τεσσαράκοντα βαθμίδων, ἔχει δὲ αὐτὸ δεκαοκτὼ βημάτων μέγιστον μῆκος ἐπὶ ὀκτὼ πλάτους. Ἔξωθεν τοῦ σπηλαίου ὑπάρχει ναός τις ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Ἄννης, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ σπηλαίῳ ὑπάρχει ἕτερον παρεκκλήσιον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεολόγου, ὅπερ λέγεται ὅτι αὐτὸς ὁ ὅσιος Χριστόδουλος ἀνήγειρεν. Ἐν εἰκόνι τινι ἀρχαίᾳ, ὁ ζωγράφος ἐξαντλήσας πάσας τὰς ὑψηλοτέρας εἰκόνας τῆς ἀποκαλύψεως, παρίστησι τὸν Χριστὸν τῇ μιᾷ χειρὶ κρατοῦντα τὰς κλεῖδας τοῦ ᾅδου καὶ τοῦ θανάτου, τῇ δ' ἑτέρᾳ ἑπτὰ ἀστέρας, πέριξ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἀγγέλους ὑποβαστάζοντας τὰς ἑπτὰ ἐν Ἀσίᾳ ἀποστολικὰς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν καὶ παρ' αὐτοῖς τὰ πολυόμματα Χερουβίμ. Ῥαγάς τις τρίγωνος δείκνυται εἰς τὴν ῥοφὴν τοῦ σπηλαίου, γενομένη, ὡς λέγουσιν, ἐκ τῆς φωνῆς, ἥτις κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ· ὀπὴ δέ τις μικρὰ εἰς τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου ὑπάρχουσα, ἐχρησίμευε, λέγουσι, τόπος, ἐν ᾧ ὁ ἱερὸς Εὐαγγελιστὴς ἔκλινε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Τοιαῦτα εἶναι ὅσα ἐδυνήθημεν νὰ εἴδωμεν κατὰ τὴν βραχυχρόνιον ἐν Πάτμῳ διατριβὴν ἡμῶν. Ἴσως πρὸς συμπλήρωσιν τῆς περιγραφῆς ταύτης, ἀπῃτεῖτο νὰ προσθέσωμεν καὶ ὀλίγα περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν Πατμίων· μὴ λησμονήσωμεν ὅμως ὅτι αἱ πρῶται ἐντυπώσεις εἰσὶν ἐνίοτε ἐπισφαλεῖς, καὶ ὅτι ὅπως διαγράψῃ τις τὸν χαρακτῆρα ἑνὸς λαοῦ, ὀφείλει ἐμβριθῶς νὰ σπουδάσῃ πρότερον αὐτόν. Ἐξ ὅσων ὅμως εἴδομεν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ Πάτμιοί εἰσι λίαν φιλόξενοι, ἀγαθοὶ καὶ φιλόκαλοι, τὰ δὲ ἤθη των εἰσὶν ἁπλᾶ καὶ ἡ κοινωνία των ἀδελφική. Δύο πράγματα δὲ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐννοήσωμεν παρ' αὐτοῖς· πρῶτον, διατί ἡ διάλεκτος τοῦ γυναικείου φύλλου ἐν Πάτμῳ διαφέρει τῆς τῶν ἀνδρῶν, καὶ δεύτερον διατί ἡ γέννησις τῶν θηλέων ὑπερβαίνει τὴν τῶν ἀῤῥένων, ὥστε, καθὼς λέγεται, ἐν Πάτμῳ ἀναλογοῦσι τέσσαρες καὶ πέντε γυναῖκες εἰς ἕνα ἄνδρα. Καὶ τοῦ μὲν πρώτου τὴν λύσιν, ἀναθέτομεν εἰς τοὺς περὶ τὴν φιλολογίαν καὶ τὰ γλωσσάρια ἀσχολουμένους· τὸ δὲ δεύτερον, συνιστῶμεν εἰς τὴν ἐμβριθῆ μελέτην τῶν ἀγάμων πλὴν φιλογάμων ἀναγνωστῶν τῆς *Ἐδέμ*. Ἐὰν εὕρωσι τὸ πρόβλημα εὔλυτον, θέλομεν λογισθῆ εὐτυχεῖς κατά τι, ἂν ὅμως ἀπαιτεῖται χρόνος πολὺς πρὸς λύσιν αὐτοῦ, ζητοῦμεν συγγνώμην, διότι τοῖς παρέσχομεν ἀφορμὴν πρὸς δαπάνην χρόνου. Καὶ ἡμεῖς δυστυχῶς ἐδαπανήσαμεν τριάκοντα ὀκτὼ ὅλας ὥρας ὅπως ἐπιστρέψωμεν ἐκ Πάτμου εἰς Σάμον.

(*ΕΠ. Ι. Σταματιάδης.*)

ΜΙΑ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΑΞΕΙΔΕΥΟΥΣΑ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(*Μετάφρασις.*)

Εἷς βροχερὰν καὶ ψυχρὰν ἡμέραν τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1791, τέθριππος ταχυδρομικὴ ἅμαξα ἤλαυνε τὴν ἀπὸ Σολνέσου εἰς Βεσανσῶνα ὁδόν. Δύο δὲ γυναῖκες ἐκάθηντο ἐν αὐτῇ, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία, ὡραία, ὑψηλὴ, χαρίεσσα καὶ γλυκεῖα, κατεῖχε τὸ βάθος τῆς ἁμάξης, ἀπέναντι δὲ ταύτης ἐκάθητο ἡ ἑτέρα, ἐκ τοῦ στολισμοῦ καὶ τοῦ ἤθους τῆς ὁποίας εὔκολον ἦτο νὰ μαντεύσῃ τις ὅτι ἦτο θαλαμηπόλος ἢ ἀμφίπολος.

— Τί ὥρα εἶνε; ἠρώτησεν ἡ κυρία τὴν συνοδὸν αὐτῆς.

— Τετάρτη.

— Ποτὲ δὲν θὰ φθάσωμεν! Πόσον εἶναι ὀκνηροί, οἱ ἁμαξηλάται οὗτοι!

— Ὁ δρόμος, Κυρία, εἶναι ἀθλιέστατος.

— Διαβολοβραδύτης! Ἤμην βεβαία ὅτι θὰ μὲ πιάσουν τὰ νεῦρα μου. Νὰ κλεισθῶ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸ Σόλνεσον, πάσχουσα καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἐξακολουθήσω τὸν δρόμον μου, ἐγὼ ἥτις τόσον βιάζομαι καὶ ἔχω τόσον σπουδαίους λόγους νὰ σπεύδω! Πρὸς ἐπίμετρον δὲ τοῦ κακοῦ, νὰ ὁδοιπορῶ καὶ τόσον ἀθλίως! Ἀληθινὰ νομίζω ὅτι εἰς ἕκαστον ταχυδρομικὸν σταθμὸν μᾶς βάλλουν τοὺς χειροτέρους ἵππους.

— Καὶ ὅμως, κυρία, ἐλαύνομεν ἀκαταπαύστως, πλὴν ὑμεῖς, ἀνήσυχος καὶ ἀνυπομονοῦσα, ἀδιαφορεῖτε εἰς τοὺς ἀπαύστους καὶ σφοδροὺς κλονισμοὺς τῆς ἁμάξης. Ὤ! πρέπει νὰ ἦνε περιβόητος ὁ τόπος οὗτος διὰ τὸ ἀνώμαλον τῶν ὁρόμων του. Ἐκτὸς δὲ τούτου εἶνε καὶ ὁ καιρὸς τόσον ἄθλιος. Βρέχει ῥαγδαίως. Εἶμαι βεβαία ὅτι ὁ ἀκολουθῶν ἡμᾶς νέος εὑρίσκει ὅτι τρέχομεν ταχύτερον τοῦ δέοντος.

— Πῶς! ἐκεῖνος ὁ νέος μᾶς ἀκολουθεῖ πάντοτε;

— Μάλιστα, κυρία· εὑρίσκεται εἰς μικρὰν τῆς ἁμάξης ἀπόστασιν, καὶ οὐδὲ σπιθαμὴν γῆς χάνει. Εἶναι ἱππεὺς ἀξιόλογος.

— Φαίνεται νὰ ἦνε ὅλως ἄεργος, ἀφ' οὗ μὲ τοιοῦτον καιρὸν κάμνει δρόμον ἑπτὰ ἢ ὀκτὼν λευγῶν.

— Εἰπῆτε κάλλιον, κυρία, ὅτι εἶνε πολὺ ἐρωτόληπτος.

— Εἶνε τρελλὸς, τρέχων κατόπιν γυναικὸς, τὴν ὁποίαν μόλις εἶδε καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν ὡμίλησε.

— Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἐν τῇ Προβηγγίᾳ σώζονται ἀκόμη λείψανά τινα τῶν ἀρχαίων ἱππότων, κεφαλαὶ μυθιστορικαὶ, νέοι τυχοδιῶκται. Πόσον ἐπεθύμουν νὰ ἔβλεπον τοὺς κυρίους τῶν Βερσαλλιῶν καὶ τῶν Παρισίων, καλπάζοντας μὲ βροχὴν ῥαγδαιοτάτην καὶ ἐπὶ ὁδοῦ τόσον ἐλεεινῆς.

Ἀληθινὰ, ὅσον καὶ ἂν πάσχουν ἐξ ἔρωτος δὲν κάμνουν τοιαῦτα πράγματα. Εἶνε μόνον ἔμπειροι εἰς τὸ νὰ διαδίδουν φήμας ἀνυποστάτους καὶ νὰ φέρουν εἰς πέρας καμμίαν ῥαδιουργίαν· ἀλλὰ νὰ κάμουν ὅ,τι κάμνει οὗτος ἐδῶ ὁ νέος, τῇ ἀληθείᾳ ποτὲ δὲν τοὺς κρίνω ἱκανούς.

— Ἀλλ' ἀπὸ τὸ παιγνίδιον τοῦτο τί ἄλλο δύναται νὰ κερδίσῃ ὁ καλός μας ἱππεὺς παρὰ νὰ συντρίψῃ τὸν τράχηλον, ἢ ν' ἁρπάσῃ πλευρῖτιν;

— Ὁ ταλαίπωρος!

— Τὸν συμπάσχεις, Ἄννα; Σ' ἔκαμεν ἴσως νὰ ἐνδιαφέρεσαι ὑπὲρ αὐτοῦ.

— Μὲ γνωρίζετε κάλλιστα, κυρία, ὥστε ἀδύνατον νὰ ἔχητε παρομοίας ὑποψίας. Ὁ ἱππότης...

— Ἄ! εἶνε καὶ ἱππότης;

— Δὲν σᾶς τὸ εἶπον; ἔπειτα ἀναγνώσετε τὰς ὁποίας ἐτόλμησε νὰ σᾶς γράψῃ ἐπιστολὰς καὶ θὰ εἰδῆτε ὅτι ὀνομάζεται δὲ Μαλλιὲτ, φαίνεται δὲ ὅτι εἶνε εἷς τῶν πλουσιωτέρων τῆς Προβηγγίας.

— Διάβολε! Ἰδοὺ κατάκτησις ἀρκούντως οὐσιώδης.

— Σᾶς εἶδεν εἰσελθοῦσαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Σολνέσου· ἦτον ἐκεῖ ὅτε ἐπροκύψατε τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ τὸ πρῶτον βλέμμα σας τὸν ἐπλήγωσε. Τί τὰ θέλετε κυρία! Ὑπάρχουσιν ἀκόμη καρδίαι ἐν τάχει κλονιζόμεναι, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήτεσθε, μηδὲ νὰ δυσαρεστῆσθε, διότι ἐνεπνεύσατε πάθος τόσον σφοδρὸν καὶ τόσον αἰφνίδιον.

— Ἀλλὰ τοὐλάχιστον ὑπῆρξες ἐχέμυθος; Μήπως τῷ εἶπες τίς εἶμαι; Ἠξεύρεις πόσον ἰσχυροὺς λόγους ἔχω νὰ ταξειδεύω ὅλως ἄγνωστος, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἠθέλησα νὰ μὲ συνοδεύσῃ οὔτε ὁ Δοὺξ Λ... οὔτε ὁ μαρκίων Κ... οὔτε οὐδεὶς ἄλλος τῶν πιστῶν θεραπόντων μου.

— Θαρσεῖτε, κυρία, ἀγνοεῖ τὰ περὶ ὑμῶν ὡς καὶ πᾶς ἄλλος· ἂν δὲ καὶ μοὶ ἔκαμε παντοίας ἐρωτήσεις, τῷ ἀπεκρίθην ἁπλῶς, καθὼς καὶ εἰς ὅλους, ὅτι ὀνομάζεσθε κυρία Πρυνὲ, καὶ ὅτι ταξειδεύετε πρὸς διασκέδασιν. Ἀλλὰ δὲν ἠρκέσθη, φαίνεται εἰς ταῦτα, καὶ ἵνα εὐχαριστήσῃ τὴν περιέργειάν του, ἐτόλμησε νὰ μοὶ δείξῃ βαλάντιον πλῆρες χρυσοῦ, ἐλπίζων ὅτι διὰ τούτου ἤθελε λύσει τὴν γλῶσσάν μου. Πλὴν εἶδεν ὅτι δυσηρεστήθην καὶ ἐδόθη εἰς συμπερασμούς. Ἀναμφιβόλως, εἶπεν, εἶνε μεγάλη τις δέσποινα, τὴν ὁποίαν αἱ δυστυχεῖς περιστάσεις καὶ οἱ συνταράττοντες τὴν Γαλλίαν κλειδῶνες, βιάζουσι νὰ κρύπτηται καὶ νὰ φεύγῃ· ἀλλὰ θὰ τὴν ἀκολουθήσω καὶ εἰς αὐτὰ τῆς γῆς τὰ πέρατα.»

— Νὰ ἰδῇς ὅτι ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ ἀνόητος θὰ μ' ἐνοχοποιήσῃ κατά τι.

Ἐστάθησαν διὰ ν' ἀλλάξωσιν ἵππους, καὶ μετὰ σιωπὴν βραχεῖαν ἡ Ἄννα ἐξηκολούθησεν.

— Ἰδοὺ πάλιν ὁ πτωχὸς οὗτος ἱππότης τριγυρνῶν περὶ τὴν ἅμαξαν καὶ βρεχόμενος μετ' ἀδιαφορίας ἐμπνεούσης συμπάθειαν.

— Βρέχει λοιπὸν πάντοτε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Πρυνέ.

Καὶ παρευθὺς ἀπέσυρε τὸ χειρόκτιον, καὶ μὲ χεῖρα λευκοτάτην καὶ θελξικάρδιον, εἰς τοὺς δακτύλους τῆς ὁποίας ἦσαν ἀρκετὰ ἀδαμάντινα δακτύλια, ἤρχισε νὰ διορθοῖ τοὺς βοσρύχους τῆς ξανθῆς κόμης της, ἐδιόρθωσε τὸ τρίχαπτον τοῦ κεκρυφάλου της, καὶ μ' ὅλον ὅτι ἔβρεχεν, ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ἐκτὸς τῆς ἁμάξης. Τόσον εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ ζῆλος, ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ ἐπιμονὴ ἔχουσιν ἐπὶ τέλους ἀμοιβήν τινα πάντοτε!

— Ποῦ εἴμεθα; ἠρώτησεν ἡ ὡραία ταξειδιῶτις τὸν ἁμαξηλάτην.

— Εἰς Βώ.

— Καὶ ὁ προσεχὴς σταθμός;

— Τὸ Ἰούνιον.

— Εἶνε καλὸν μέρος;

— Βεβαίως! πόλις μὲ κατοίκους ἑπτὰ χιλιάδας καὶ τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ *Ἀργυροῦ Λέοντος*, τὸ ὁποῖον εἶνε ἄλλο παλάτιον.

— Κάλλιστα.

Κατὰ τὴν βραχεῖαν ταύτην συνδιάλεξιν, ἡ κυρία Πρυνὲ ἐλάλει μὲν πρὸς τὸν ἁμαξηλάτην, ἀλλ' εἶχε προσηλώσει τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν παρακολουθοῦντα ἱππότην, διότι ἡ κυρία αὕτη δὲν ἦτο γυνὴ ἄσπλαγχνος. Μετὰ τὸ ἱερὸν δὲ τῆς φιλανθρωπίας τοῦτο χρέος, ἀνεστύλωσε πάλιν τῆς θυρίδος τὸ ὑέλωμα.

— Ἡ κυρία θὰ διανυκτερεύσῃ εἰς τὸ Ἰούνιον; ἠρώτησεν ἡ Ἄννα.

— Διόλου· θὰ ἐξακολουθήσωμεν ὅλην τὴν νύκτα τὴν ὁδοιπορίαν μας. Δὲν ἀγνοεῖς ὅτι αὔριον τὸ πρωὶ ὀφείλω νὰ εὑρεθῶ εἰς Βεσανσῶνα, θὰ σταθῶμεν μόνον διὰ νὰ γευματίσωμεν εἰς τὸν *Ἀργυροῦν Λέοντα*, αὐτὸ τὸ ἄλλο παλάτιον κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ἁμαξηλάτου, καὶ ἔπειτα θὰ ἐμβῶμεν εὐθὺς εἰς τὴν ἅμαξαν. Εἰς τὴν τιμήν μου, τόσον χειρότερα διὰ τὸν ἱππότην σου.

Μόλις αἱ δύο ταξειδιώτιδες ἐκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ τόσον ὀνομαστοῦ ξενοδοχείου τοῦ *Ἀργυροῦ Λέοντος*, ὅτε εἷς ὑπάλληλος, φορῶν τὸ τρίχρουν ἐθνόσημον, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἑστιατόριον, καὶ ἀτενίσας προσεκτικῶς τὴν κυρίαν Πρυνὲ, ἐφαίνετο παραβάλλων τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ὡραίας ταξειδιώτιδος πρός τινα σημείωσιν ἣν ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν ταύτην, τὴν τόσον ζωηρῶς αὐτὸν ἐπασχολήσασαν, ὁ ὑπάλληλος, ὅστις δὲν ἦτον ἢ ὁ δήμαρχος τοῦ Ἰουνίου, διέταξε νὰ τῷ δείξουν τὸ διαβατήριόν των.

Ἡ κυρία Πρυνὲ ἐφάνη ἀμηχανοῦσα.

— Δὲν ἦτο ἄρά γε δυνατὸν, κύριε, νὰ μᾶς ἀπαλλάξητε ταύτης τῆς διατυπώσεως; ὅλα τὰ ἔγγραφα ἡμῶν εἶνε κλεισμένα εἰς ἓν τῶν κιβωτίων μας.

— Μοὶ κακοφαίνεται, ἀπήντησε ξηρῶς ὁ δήμαρχος· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξαιρεθῇ τῆς διατυπώσεως ταύτης ἄλλως τε τόσον ἀπαραιτήτου καθ' οὓς χρόνους καὶ καιροὺς ζῶμεν· θὰ εἴπω νὰ φέρουν τὰ κιβώτιά σας ἀπὸ τὴν ἅμαξαν.

Καὶ μ' ὅλας τὰς ἐνστάσεις καὶ τὴν ἀπαρέσκειαν τῶν δύο κυριῶν, τὰ κιβώτια ἐλύθησαν ἐκ τῆς ἁμάξης καὶ ἐφέρθησαν εἰς τὴν μεγάλην τοῦ ξενοδοχείου αἴθουσαν. Ἤνοιξαν κατὰ πρῶτον τὸ μεγαλήτερον. Ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις τοῦ δημάρχου λαβόντος σάκκον ἀρκετὰ ὀγκώδη καὶ βαρὺν, πλήρη χρυσῶν νομισμάτων.

— Τί εἶναι τοῦτο; ἠρώτησεν ἔκπληκτος.

— Τὸ βλέπετε, κύριε, εἶπε μειδιῶσα ἡ κυρία Πρυνέ, εἶναι λουδοβίκια. Δὲν ἔχει τις πλέον τὴν ἄδειαν νὰ ταξειδεύῃ ἔχων χρήματα;

— Κατὰ τὰς περιστάσεις. Ἡ ποσότης αὕτη μοὶ φαίνεται μεγάλη.

— Πᾶ! τριάκοντα χιλιάδες φράγκων τὸ πολύ!

— Τριάκοντα χιλιάδες φράγκων! ἀλλὰ τοῦτο μυρίζει μετανάστευσιν.

— Ἀληθῶς; ὦ, ἔχετε λεπτὴν τὴν ὄσφρησιν, κύριε δήμαρχε.

— Ὦ! εἰς μάτην προσποιεῖσθε τὴν ἀμέριμνον καὶ ὁμιλεῖτε μετὰ τόσης ἀδιαφορίας. Δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους δύναται ν' ἀπατήσῃ τις εὐκόλως.

— Τὸ βλέπω τῷ ὄντι, κύριε δήμαρχε, καὶ πᾶσα περὶ τούτου προσπάθεια εἶναι περιττή.

— Ἀρκοῦσι, κυρία, αἱ εἰρωνίαι καὶ τὰ σκώμματα, σᾶς παρακαλῶ. Πρέπει τοὐλάχιστον νὰ σεβασθῆτε τὴν θέσιν μου καὶ τὸ ὁποῖον φέρω ἐθνόσημον.

— Πιστεύσατε, κύριε, ὅτι σέβομαι ὑποκλεινέστατα πάντα ταῦτα.

— Κάλλιστα· τῇ ἀδείᾳ σας λοιπὸν θὰ ἐξακολουθήσω τὰς ἐρεύνας μου.

— Μὲ ὅλην σας τὴν ἡσυχίαν, πολῖτα ἱερεξεταστά.

Ὁ Δήμαρχος ἡτοιμάζετο ν' ἀπαντήσῃ, ὅτε σύρων ὀθόνην, εἶδε λάμποντα διάφορα κεντήματα· ἐξέβαλε δύο ἐσθῆτας χρυσοπαρύφους καὶ ἓν ἐπανωφόριον ἐκ βελούδου, ὑπερβαλλόμενον ἐκ μηλωτῆς ἰκτίδος καὶ μὲ πόρπην ἀδαμάντινον.

— Ἰδοὺ, εἶπεν, ἐνδείξεις δικαιοῦσαι πληρέστατα τὰς ὑποψίας μου.

— Καὶ θὰ μοὶ κάμητε τοὐλάχιστον τὴν χάριν νὰ μοὶ εἰπῆτε ὁποῖαι εἶνε αἱ κατ' ἐμοῦ ὑποψίαι σας;

— Ὁμολογήσατε κατὰ πρῶτον ὅτι τὸ ὄνομα Πρυνὲ, τὸ ὁποῖον ἐδώσατε εἰς τὸν ξενοδόχον εἰσερχομένη, εἶνε ξένον ὄνομα.

— Τὸ ὁμολογῶ.

— Ἀρκεῖ τοῦτο, καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην πλειοτέρων ἀποδείξεων.

— Τί πειράζει, κύριε, νὰ ταξειδεύῃ τις μὲ ὄνομα πλαστὸν, ὅταν μάλιστα δὲν ἔχει ἔνοχόν τινα σκοπόν;

— Τοῦτο πρέπει νὰ ἴδωμεν.

— Ἂς τελειώσωμεν, κύριε· θὰ σᾶς δείξω τὸ διαβατήριόν μου.

— Εἶναι περιττόν. Τὸ διαβατήριόν σας δὲν σημαίνει δι' ἐμὲ τίποτε, καὶ σᾶς ἀπαλλάττω τοῦ κόπου τοῦ νὰ μοὶ τὸ δείξητε. Σᾶς ἦτο βεβαίως εὔκολον νὰ σᾶς προμηθεύσουν ψευδῆ ἔγγραφα. Ἀλλ' ἰδοὺ, εἶναι εὔκολον ν' ἀνακαλύψῃ τις τόσην ὑπόκρισιν καὶ προσποίησιν καὶ νὰ καταρρέψῃ μυστήριον διὰ τοῦ ὁποίου μέχρι τοῦδε ἐπροσπαθήσατε νὰ καλυφθῆτε.

Καὶ ὁ δήμαρχος ὅστις, καίτοι λαλῶν, ἐσκάλιζεν ἀδιακόπως τὰ κιβώτια, ὕψωσε θριαμβεύων τοὺς βραχίονας εἰς τὸν ἀέρα. Μὲ τὴν μίαν τῶν χειρῶν ἐκράτει διάδημα καὶ μὲ τὴν ἄλλην χρυσοῦν σκῆπτρον.

— Οὐδεμία πλέον ἀμφιβολία. Γνωρίζω ποία εἶσθε.

— Εἰπέτε το λοιπόν.

— Εἶσθε ἡ Μαρία Ἀντωανέτα ἡ Αὐστριακή.

— Ἡ βασίλισσα!

— Μάλιστα, κυρία, καὶ ἠθελήσατε νὰ δραπετεύσητε εἰς Ἐλβετίαν, ἀλλὰ σᾶς ἐπερίμενα.

— Ἀληθινά; Ἠξεύρετε ὅτι ἡ Μαρία Ἀντωανέτα ἐμελέτα νὰ δραπετεύσῃ διαβαίνουσα ἐντεῦθεν;

— Βέβαια. Ὑπόπτευσαν τὸ σχέδιόν σας ἐν Παρισίοις καὶ μ' ἔστειλαν αὐστηρὰς διαταγάς· ὡς παρατηρεῖτε δὲ, ἡ ἐπαγρύπνησίς μου δὲν ἀπέτυχεν. Ἄ! ἐφρονεῖτε ἴσως ὅτι θὰ μᾶς ἀπατήσετε εὔκολα. Ἀλλ' ἐγρηγόρουν, καὶ θὰ ἐκπληρώσω μέχρι τέλους τὸ χρέος μου. Ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, κυρία, σᾶς συλλαμβάνω.

— Χωρὶς ἑτέρων ἀποδείξεων;

— Δὲν εἶνε ἀρκεταὶ ὅσας ἔχω;

— Καὶ ἐὰν σᾶς ἀνενέουν τὴν παράκλησιν νὰ ἐξετάσητε τὸ διαβατήριόν μου;

— Ἀφῆτε δά. Ἓν ξένον διαβατήριον, ὡς καὶ τὸ ὄνομα Πρυνέ.

— Τίποτε λοιπὸν δὲν δύναται νὰ κλονίσῃ τὴν περὶ τούτου βεβαιότητά σας;

— Ἀπολύτως τίποτε.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, κύριε, ὑποτάσσομαι.

Ἡ Ἄννα πλέον ἢ ἅπαξ ἐπροσπάθησε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν συνδιάλεξιν· ἀλλ' ἡ κυρία της δι' ἐπιτακτικῆς χειρονομίας τῇ ἐπέβαλε σιωπήν.

Ἡ βασίλισσα καὶ ἡ ἀμφίπολος αὐτῆς κατέλυσαν εἰς τὸ ὡραιότερον δωμάτιον τοῦ *Ἀργυροῦ Λέοντος*, τοῦ ὁποίου τὴν θύραν ἐφρούρουν δύο σκοποί. Ἐσήμαναν τὸ ἀνακλητήριον, συνήθροισαν τὰ σημαντικώτερα τοῦ τόπου ὑποκείμενα, ἡ ἐθνοφυλακὴ ἔλαβε τὰ ὅπλα, καὶ αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαὶ ἐγκαθιδρύθησαν εἰς τὴν μεγάλην τοῦ ξενοδοχείου αἴθουσαν. Μετὰ ταῦτα συνεσκέφθησαν τὶ ὤφειλον νὰ πράξωσιν ἐν τοιαύτῃ σπουδαίᾳ πολιτικῇ περιστάσει. Εἷς ῥήτωρ, ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν σφόδρα δημαγωγῶν, λαβὼν πρῶτος τὸν λόγον ἐλάλησεν ὡς ἕπεται.

« Συμπολῖται,

» Ἐπετύχαμεν λαμπρᾶς λείας· ἀλλὰ καθὼς εἶπε καὶ ἀρ-
» χαιός τις στρατηγὸς, δὲν πρέπει τις μόνον νὰ νικᾷ, ἀλ-
» λὰ καὶ νὰ γνωρίζῃ νὰ ὠφελῆται ἐκ τῆς νίκης. Ἐντὸς
» ὀλίγων ἡμερῶν τὰ βλέμματα τῆς Γαλλίας ὅλης θὰ σρα-
» φῶσι πρὸς ἡμᾶς, διότι τοῦ λοιποῦ τὸ Ἰούνιον κατατάσ-
» σεται εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνδόξων πόλεων, τῶν ὁποίων
» τὸ ὄνομα ἀνήκει εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἂς ὑψώσωμεν λοι-
» πὸν ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν περιοπὴν τῆς νέας ἡμῶν θέ-
» σεως, καὶ ἂς φανῶμεν ἄξιοι τῶν ἐπαίνων τοῦ ἔθνους, τὸ
» ὁποῖον θὰ μᾶς θαυμάσῃ μετ' οὐ πολὺ, εἴθε φωτίσωσιν
» ἡμᾶς ἡ φρόνησις τοῦ Κάτωνος καὶ τοῦ Βρούτου ἡ φιλο-
» πατρία, ἡ δὲ ἀπόφασις ἡμῶν κριθῇ ἀξία νὰ παραλληλι-
» σθῇ πρὸς τὰς ὑψηλὰς ἀποφάσεις τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀρείου
» Πάγου καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς Γερουσίας!... Ἰδοὺ τί προ-
» τείνω. Οἱ πατριῶται τοῦ Ἰουνίου νὰ σχηματίσωσιν ἱε-
» ρὸν λόχον· νὰ θέσωμεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν τάξεων τὴν Μα-
» ρίαν Ἀντωανέταν τὴν Αὐστριακὴν, καὶ νὰ τὴν φέρωμεν
» μέχρι τῆς αἰθούσης τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως· ἕκαστος δὲ
» ἡμῶν νὰ κρατῇ ἓν τῶν παρασήμων τῆς βασιλικῆς ταύ-
» της μεγαλειότητος, τὴν ὁποίαν συνελάβομεν φεύγουσαν
» καὶ τὸ σκῆπτρον τοῦτο, καὶ τὸ διάδημα, καὶ τὴν βα-
» σιλικὴν χλαμύδα καὶ ὅλους τοὺς χρυσοὺς καλλω-
» πισμοὺς τοὺς τόσον καιρίως ἐνοχλοῦντας τοὺς δημο-
» κρατικοὺς ὀφθαλμούς μας, θὰ παρακαταθέσωμεν τὰ λά-
» φυρα ταῦτα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ θὰ ἐπα-
» νέλθωμεν πλήρεις δόξης εἰς τὰς ἑστίας μας, ἀφ' οὗ λά-
» βωμεν τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς εὐχαριστίας τῆς ἐλευ-
» θερίας. Ἵνα μὴ δὲ τὸ ἔθνος κάμῃ νέα ἔξοδα, ζητῶ ὥςε αἱ
» ἐπὶ τῆς φυγάδος εὑρεθεῖσαι τριάκοντα χιλιάδες φράγκων
» δαπανηθῶσιν εἰς τὰ τοῦ ταξειδίου μας ἔξοδα. »

Ὁ λόγος οὗτος ἐπροξένησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ τῶν μετριοφρονεστέρων ἡ γνώμη ὑπερίσχυσε, καὶ διὰ πλειονοψηφίας ἀπεφασίσθη νὰ περιμένωσι τὰς διαταγὰς τῆς ἐθνικῆς Συνελεύσεως.

(*Γ. Βαφειάδης.*)

(ἕπεται τὸ τέλος).

ΡΩΜΑΝΤΙΚΟΣ ΕΡΩΣ.

Μυκάλη, Ἀπρίλιος 1861.

Φιλτάτη μου Πολυξένη!

Πιστὴ εἰς τὴν ὑπόσχεσίν μου, σοὶ γράφω καθημένη παρὰ τὴν ἑστίαν ἀγροτικῆς ἐπαύλεως, κειμένης παρὰ τὰς ὑπορείας τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν ὀρέων τῆς Ἀρχαίας Μυκάλης. Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δὲν σοὶ ἔγραψα, φιλτάτη μου, ἐπιθυμοῦσα νὰ συλλέξω διάφορον ὕλην, τώρα ὅμως μεταμελοῦμαι, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν κατωτέρω θὰ ἐννοήσῃς. Ἀφιχθέντες εἰς Σμύρνην τὴν φίλην σου πατρίδα, ἐμείναμεν δύο μόνον ἡμέρας καθ' ἃς ἐπεσκέφθημεν πᾶν ὅ,τι ἀξιοσημείωτον ὑπάρχει ἐν τῇ Ἰωνικῇ ταύτῃ μητροπόλει· καὶ τὴν τρίτην πρωΐαν ἱππεύσαντες ἀπήλθομεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ ἐρείπια τῆς ἄλλοτε ἐνδόξου Ἐφέσου, ἔνθα ἐγεννήθησαν ὁ Ἀπελλῆς καὶ Παῤῥάσιος, ὁ Ἱππόναξ, ὁ Ἡράκλειτος καὶ Ἑρμόδωρος. (1) Μετὰ ὀκτάωρον ὁδοιπορίαν ἀφίχθημεν εἰς τὸ μέρος ἔνθα ἔκειτο ἡ πάλαι ἄνασσα αὕτη πόλις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Φεῦ! ἀμφισβητούμενα ἴχνη ἐρειπίων μαρτυροῦσιν ὅτι ὑπῆρχέ ποτε ἐκεῖ ἡ Ἔφεσος· ἀνεμνήσθην τὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ *ματαιότης ματαιοτήτων*, καὶ ἐκ καρδίας ἐστέναξα. Ἐπεσκέφθημεν ὁδηγούμενοι παρά τινος κατοίκου χριστιανοῦ, οὐδὲ μίαν λέξιν ἑλληνικὴν γινώσκοντος, καὶ ἀνὰ χεῖρας φέροντες τὰς συγγραφὰς τῶν περιηγηθέντων τὰ μέρη ἐκεῖνα Εὐρωπαίων, τὰς θέσεις εἰς ἃς λέγουν ὅτι ἔκειτο ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, τὸ στάδιον, τὸ θέατρον, ἡ ἀγορὰ καὶ τέλος τὸ σπήλαιον τῶν ἑπτὰ παίδων. Τὰ πάντα, φίλη μου, ὑποθέσεις καὶ οὐδὲν ὁριστικόν. Μετὰ τετράωρον περιήγησιν διευθύνθημεν πρὸς τὴν Νέαν Ἔφεσον πόλιν ἐκ 12 περίπου χιλιάδων κατοίκων συγκειμένην καὶ τέσσαρας μόλις ὥρας ἀπέχουσαν, ὅπου καὶ ἐφθάσαμεν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἐπειδὴ καὶ δὲν σοὶ γράφω ἵνα σοὶ ἐκθέσω τὰς ἀρχαιολογικὰς γνώσεις, ἃς ἐν τῇ περιηγήσει μου ταύτῃ ἀπέκτησα, καθόσον θὰ ἀναγνώσῃς αὐτὰς ἐν τῷ ἡμερολογίῳ μου προχωρῶ εἰς τὰ τῆς περιηγήσεως. Ἀναχωρήσαντες καὶ ἐκ τῆς ἀξένου ταύτης πόλεως, ἥτις ἂν καὶ ὡς ἔμαθον εἶναι τὸ ἐμπορικὸν ὁρμητήριον τῶν περιχώρων, στερεῖται ὅμως καὶ τοῦ πενιχροτέρου ξενοδοχείου, μικροτέρων αὐτῆς πόλεων, ἀφίχθημεν εἰς μικρὸν χωρίον Τζακλῆ καλούμενον τέσσαρας ὥρας ἀπέχον τῆς Ν. Ἐφέσου καὶ κείμενον πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν μέρος αὐτῆς ἀπέναντι τῆς Σάμου, εἰς μικρὰν τοῦ ὁποίου ἀπόστασιν κεῖται τὸ Παινιόνιον. Ἐκεῖ ἀναπαυθέντες μικρὸν καὶ ζητήσαντες

(1) Οἱ δύο πρῶτοι ἦσαν οἱ πασίγνωστοι ζωγράφοι τῆς ἀρχαιότητος, ὁ δὲ Ἱππόναξ ἦν ποιητὴς καὶ οἱ τελευταῖοι δύο φιλόσοφοι.

ὁδηγὸν διευθύνθημεν πρὸς τὴν Ἀρχαίαν Μυκάλην, τὴν περιώνυμον καὶ ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ ὡς καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ διὰ τὰς ναυμαχίας τοῦ Ξανθίππου καὶ Κανάρη. Ὁ ἀναδεχθεὶς νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὰ δύσβατα ἐκεῖνα ὄρη, ἕκαστος βράχος τῶν ὁποίων εἶδεν ἄλλοτε ἐκπνέοντα ἕνα Πέρσην, ἦτον ἀνὴρ μέσης ἡλικίας, μικροῦ ἀναστήματος, κυνηγὸς τὸ ἐπάγγελμα καὶ Σάμιος τὴν πατρίδα, καλούμενος Ζούνης. Τὸ γοργὸν καὶ τολμηρὸν βλέμμα του, καὶ ἡ εὐκινησία μεθ' ἧς προηγεῖτο ἡμῶν, ἐβεβαίουν τὰς συστάσεις ἃς περὶ αὐτοῦ παρὰ διαφόρων ἐλάβομεν. Ἡ ὁδοιπορία μας δὲν ἦτο τόσον εὐχάριστος, καθότι μετὰ δυσκολίας ἠδυνάμην νὰ κρατηθῶ ἐπὶ τῆς ἡμιόνου ἣν ἔβαινον, ἕνεκα τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους, ἂν καὶ μετ' ἄκρας εὐκινησίας καὶ ταχύτητος ἀνήρχετο τοὺς κρημνοὺς ἐκείνους, ἀλλ' ὑπέμενον, καὶ ἂν θέλῃς, ἔχαιρον κρυφίως ῥεμβάζουσα τὸν φθόνον ὃν θὰ ἔβλεπον βιβρώσκοντά σε, ὅταν θὰ σοὶ ἐδιηγούμην τὸ τεράστιον ταξείδιόν μου. Ἐν τούτοις καθ' ὅλην τὴν ἐπίπονον ταύτην ὁδοιπορίαν, ἡ συνομιλία μας περιεστρέφετο περὶ κυνηγίου καὶ ληστρικῶν ληλασιῶν, διότι τὰ μέρη ταῦτα, φίλη μου, ἦσαν πρὸ μικροῦ ἔτι ἡ φωλεὰ, οὕτως εἰπεῖν, τῶν λῃστῶν. Ἀφίχθημεν εἰς στενωπόν τινα Κακὴ-Σκάλα ἐπιλεγομένην, ἥτις ἔληγεν εἰς γέφυραν, συνισαμένην ἐκ δύο κορμῶν δρυὸς συνηρμοσμένων, κάτωθεν τῆς ὁποίας ἀχανὴς ἄβυσσος ἠνοίγετο. Φθάσαντες εἰς τὴν γέφυραν ταύτην, ἀκουσίως ἐκρατήσαμεν τοὺς ἡμιόνους μας, ἵνα θεωρήσωμεν τὸ φοβερὸν τοῦτο χάσμα. Ἐμείναμεν δέκα περίπου λεπτὰ θεώμενοι τὸ ἄγριον τῆς ἀκατοικήτου ἐκείνης φύσεως θέαμα ἐν σιγῇ, ἣν ἐπὶ τέλους διέκοψεν ὁ ὁδηγός μας λέγων:

— Καὶ ὅμως, Κύριοί μου, ὅσα σᾶς ἐδιηγήθην ὅτι ἔπραξα, εἰσὶν μηδενὸς λόγου ἄξια, ἀπέναντι ἑνὸς δράματος οὗ τινος ἐγενόμην μάρτυς αὐτόπτης.

— Δὲν δυνάμεθα ἠρώτησεν ὁ πατήρ μου περιέργως, νὰ μάθωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ συμβὰν τοῦτο, τὸ ὁποῖον τοσαύτην σοὶ ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν;

— Ὦ Κύριε! ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀκούσετε τὴν διήγησίν μου ταύτην! Μὰ τὸν Θεὸν ἀξίζει τὴν ὑπομονήν σας. Εἴκοσι ἤδη ἔτη ὀρεσίβιος διαιτῶμαι ἐνταῦθα, ἔνθα ἕκαστος βράχος μοὶ εἶναι γνωστὸς καὶ ἀριθμῶ νὰ ἐφόνευσα πλέον τῶν 30 παρδάλεων, ἄρκτων, λύκων καὶ ἄλλων ἀγρίων ζώων, καὶ μόλον τοῦτο, ὅταν ἐνθυμηθῶ τὴν γενναιότητα τοῦ Κωνσταντινουπολίτου ἐκείνου!

— Κωνσταντινουπολίτου; ἀνέκραξα περιέργως!

— Ἀκούσατε, Κυρία μου.

Τὴν παρελθοῦσαν ἄνοιξιν, ἐνῷ ἐκαθήμην ἑσπέραν τινὰ εἰς ἓν καφφενεῖον ἐν Ν. Ἐφέσῳ φίλος μου τις μὲ εἰδοποιῇ, ὅτι νέος ἐκ Σμύρνης ἐρχόμενος ζητεῖ ὁδηγὸν ἵνα ἐπισκεφθῇ τὰς ἀρχαιότητας τοῦ Πανιονίου καὶ τῆς Μυκάλης ὡς ὑμεῖς τώρα. Ἔδραμον εἰς ἀναζήτησίν του καὶ εὑρὼν αὐτὸν συνεφώνησα νὰ τὸν ὁδηγήσω ὅπου ἐπεθύμει. Δὲν ἔλειψα μόλον τοῦτο νὰ τὸν εἰδοποιήσω, ὅτι συμμορίαι λῃστῶν ἐπλημμύρουν τὰ μέρη ἐκεῖνα.—Τί μᾶς μέλλει μοὶ ἀπεκρίθη μειδιῶν, ἡμεῖς εἴμεθα ξένοι καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἔχομεν λογαριασμοὺς νὰ θεωρήσωμεν μὲ τοὺς Κυρίους τούτους. Τῷ ἀντέτεινον, ὅτι οἱ ἅρπαγες οὗτοι, οὓς Κυρίους ἐκάλει δὲν κάμουν διάκρισιν μεταξὺ *αὐτοχθόνων* καὶ *ἑτεροχθόνων*, ἀλλὰ πάντας ὑποδέχονται μὲ τὴν αὐτὴν προθυμίαν, καὶ ὅτι θὰ ἦτο δεινὸν δι' ἐμὲ νὰ ἴδω αὐτὸν ἀπογυμνούμενον, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν μου.—Πλὴν Κύριε ὁδηγὲ, μὲ διέκοψεν, ῥίπτων ἐπ' ἐμοῦ βλέμμα ἐταστικὸν μήπως φοβεῖσαι;— Πότε ἀναχωροῦμεν; ἠρώτησα προσβληθεὶς διότι ἠδυνήθην Σάμιος ἐγὼ, καὶ εἰς τὸ βαυκάλισμα τοῦ πυροβολισμοῦ τραφεὶς νὰ δώσω τοιαύτην ὑπόνοιαν εἰς ξένον.—Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνέκραξε, αὔριον τὸ πρωὶ ἂν θέλῃς. Τῳόντι τὴν ἐπαύριον ἀναχωρήσαντες ἐφθάσαμεν ἐνταῦθα, ἄνευ τινὸς ἀξιολόγου συμβάντος· ἐνῷ ὅμως προετιθέμεθα νὰ διαβῶμεν τὴν γέφυραν ταύτην, αἴφνης αἱ ἡμίονοί μας ἵστανται περίτρομοι, μὴ τολμῶσαι νὰ προχωρήσωσι ἓν βῆμα, ἔφερα πέριξ τὸ βλέμμα, καὶ ἐπὶ τοῦ βράχου ἐκείνου ἀπέναντι, τοῦ δίκην σκοπιᾶς ἐξέχοντος ἄνω τῆς γεφύρας, εἶδον ἄρκτον ἐξαισίου μεγέθους ἀσκαρδαμυκτὶ θεωμένην μας. Τὴν εἶδεν καὶ ἐκεῖνος καὶ πηδήσας ἐκ τῆς περιφόβου ἡμιόνου του ἐνῷ ἐγὼ ἀνύψουν τὸ πυροβόλον.— Εἰς ἐμὲ εἶπεν, ἀνήκει ἡ ὡραία αὐτὴ ἄγρα, διότι μέχρι τοῦδε δὲν ἐφόνευα ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰμὴ κοσύφους καὶ λαγωούς. Ταῦτα λέγων πηδᾶ τῆς ἡμιόνου καὶ βαίνων εἰς τὴν ὑπὸ τοὺς πόδας του τρέμουσαν γέφυραν, διαπερᾷ εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην· μὲ μυκηθμὸν τρέψαντα εἰς φυγὴν τὰς ἡμιόνους μας, τὸν ὑπεδέχθη ἡ ἄρκτος ἐγειρομένη, ὡσεὶ σκοπὸς ἐγρηγορῶν καὶ ἐρωτῶν τὸν τολμηρὸν παροδίτην τὸν ὑπερπήδοντα τὰ ὅριά του τό, *τίς εἶ*· ἀλλ' οὗτος χωρὶς νὰ ταραχθῇ ὕψωσε τὸ πυροβόλον του καὶ ἐσκόπευσεν. Μετανοήσας διότι τὸν ἀφῆκα μόνον, ἔθεσε τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γεφύρας ἵνα διαβῶ· μόλις ὅμως ἔφθασα εἰς τὸ μέσον καὶ ἰσχυρὰ ἐκπυρσοκρότησις ἀντήχησεν συνοδευθεῖσα ἀπὸ ἰσχυρότερον μηκυθμόν, ὃν τὰ πέριξ ὄρη ἀντιλαλήσαντα κατέστησαν φρικώδη. Εἶδα τὴν ἄρκτον κατακυλισθεῖσαν ἀπὸ τὸν βράχον, καὶ ἐγειρομένην εἰς τοὺς δύο της πόδας νὰ προχωρῇ μὲ βλέμμα πυρφόρον πρὸς τὸν μόλις 20 βήματα ἀπέχοντα αὐτῆς νέον· δευτέρα ἐκπυρσοκρότησις ἠκούσθη, συνωδευθεῖσα ἀπὸ φρικωδέστερον ἔτι τοῦ πρώτου μυκηθμόν, πρὶν δὲ λάβω τὸν καιρὸν νὰ σκοπεύσω βλέπω τὴν ἄρκτον συπλακεῖσαν μετὰ τοῦ νέου νὰ κυλίεται χαμαὶ, ἐνῷ ἀφρὸς ἐξ αἵματος ἔῤῥεεν τοῦ στόματός της· ἡ δευτέρα βολὴ εἶχε θραύσει τὴν σιαγόνα της. Εἰς ἣν θέσιν εὑρίσκετο ὁ νέος ἔχων ἐνηγκαλισμένην ἰσχυρῶς τὴν ἄρκτον μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ πυροβολήσω φοβούμενος μὴ ἀντὶ τοῦ θηρίου ἡ βολή μου εὕρῃ τὸν νέον· εἰς τὴν ἐναγώνιον ταύτην στιγμὴν, ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμοὺς μὴ εἴδω τὸν γενναῖον ἐκεῖνον, κατασπαρασσόμενον ὑπὸ τοῦ θηρίου· ὅτε μετά τινα λεπτὰ τοὺς ἠνέῳξα, εἶδον ἀμφοτέρους ἐπάνω τῆς γεφύρας κυλιομένους! μικρὰ κίνησις καὶ ἀμφότεροι ἐχάνοντο ἐντὸς τοῦ βαράθρου· ἔδραμον τρέμων μὲ ἀπόφασιν στηρίξας τὴν ἄκραν τοῦ πυροβόλου μου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ θηρίου νὰ πυροβολήσω, πλὴν πρὶν ἔτι φθάσω ἡ ἄρκτος ἀφήσασα φωνὴν βρογχώδη, ἠνέῳξε τοὺς πόδας, καὶ κατεκυλίσθη εἰς τὸ βάραθρον. Ὁ νέος τῆς εἶχεν ἐμπήξει τὴν μάχαιραν εἰς τὸ στῆθος.—Δὲν δυνάμεθα μὲ ἠρώτησεν, ἐγειρόμενος ἄνευ τῆς παραμικρᾶς συγκινήσεως, νὰ εὕρωμεν τὸ δέρμα;—Ἀδύνατον, ἀπήντησα, ἀπομάσσων τὸν ἀφθόνως περιῤῥέχοντά με ἱδρῶτα, καθότι ὅριον τοῦ βαράθρου τούτου εἶναι ἡ θάλασσα, καὶ δὲν πιστεύω νὰ φθάσῃ μέχρις αὐτῆς οὔτε τὸ ἑκατοστημόριον τοῦ σώματος τοῦ θηρίου, διότι ἕκαστος βράχος, πιστεύσατέ μοι, θὰ κρατήσῃ ἓν τεμάχιον, εἰς μαρτυρίαν τῆς ἀνηκούστου αὐτῆς πάλης!—Ὦ, κύριε ὁδηγὲ, μοὶ ἀπεκρίθη μειδιῶν, φαίνεται, ὅτι μὲ κολακεύεις· ἀλλ' αἱ ἡμίονοί μας; Τότε μόλις ἐσκέφθην ὅτι αἱ ἡμίονοι εἶχον φύγει, ἔδραμον κατόπιν των, καὶ προφθάσας αὐτὰς τὰς ὁδήγησα ἐνταῦθα, ἐνῷ ὁ νέος ἐπλήρου τὸ πυροβόλον του.

—Καὶ πῶς ὠνομάζετο ὁ νέος οὗτος διέκοψεν ὁ πατήρμου.

— Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, τὸ ἐπώνυμόν του δὲν ἔμαθα, πλὴν τὸ ὄνομά του ἦτο Τιμολέων. Τώρα, ὅτε ἴδατε τὴν θέσιν εἰς ἣν τὸ δρᾶμα τοῦτο ἔλαβε χώραν, ἂς διαβῶμεν τὴν γέφυραν ἵνα σᾶς διηγηθῶ καὶ τὸ ἐπεισόδιον.

Ἀφοῦ μετὰ φόβου καὶ τρόμου διέβημεν τὴν εἰς ἕκαστον βῆμά μας κινουμένην ἐναέριον ἐκείνην γέφυραν καὶ ἀνέβημεν ἐπὶ τῶν ἡμιόνων μας, ἤρξατο πάλιν ὁ ὁδηγός μας.

— Εἴχομεν διαβῆ τὴν γέφυραν ταύτην κύριοί μου, καὶ ἤδη ἐβλέπομεν τὴν ὡραίαν ἔπαυλιν τοῦ Κ. Σ.*, εἰς ἣν μετ' ὀλίγον θὰ σᾶς ὁδηγήσω, ὅτε αἴφνης φωνὴ ἔκ τινος πλησίον βράχου ἐξελθοῦσα μᾶς διατάττει.—Σ' τὸν τόπο!.. Ἐστράφημεν πρὸς τὴν φωνὴν καὶ ἴδομεν ἓξ πυροβόλα πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένα.

— Τώρα τὴν 'πάθαμε χῳώτικη ἐψιθύρισα. — Τίποτε δὲν ἐπάθαμεν, μοὶ ἀπήντησεν ὁ νέος, ἀλλὰ προσοχὴ καὶ κάμε ὅτι σοῦ εἰπῶ.—Τί θέλετε ἠρώτησε τὸν ὡς φᾶσμα τοῦ Ἅδου ἐγερθέντα ἀρχιληστήν;—Νὰ ἀφίσετε πρῶτον κάτω τὰ ὅπλα σας.—Ἰδοὺ εἶπεν ἀφίνων τὸ ὅπλον του καὶ καταβαίνων τῆς ἡμιόνου. Τὸν ἐμιμήθην καὶ ἐγὼ, διότι ἡ πρὸ μικροῦ σκηνὴ δὲν μοὶ ἐσυγχώρει νὰ διστάσω εἰς ὅ,τι ἔπραττε.—Τώρα, προσέθηκεν ὁ ἀρχιληστὴς, εὐκαιρέσατε τὰ θυλάκιά σας μὴν σᾶς βαρύνουν. Ἐπροσποιήθη ὁ Τιμολέων ὅτι ἤνοιγε τὸ θυλάκιόν του μέχρις οὗ τὸν ἐπλησίασεν ὁ λῃστὴς, ἐνῷ συνάμα οἱ συνέταιροί του ἀφήσαντες τὰ πυροβόλα ἤρχοντο πρὸς ἡμᾶς. Ἀλλ' αἴφνης, ὁρμήσας πρὸς τὸν ὅπλον πρός μας ἐλθόντα ἀρχιληστὴν, καὶ ἁρπάσας αὐτὸν ἀπὸ τὸν λαιμὸν, ἀφοῦ ἔθεσε τὴν αἱμοσταγῆ ἔτι μάχαιράν του εἰς τὸ στῆθος του.—Ἂν, εἶπε, κανεὶς ἐκ τῶν συντρόφων σου πλησιάσῃ, σὲ φονεύω. Οἱ λῃσταὶ μείναντες ἔκπληκτοι διὰ τὴν ἀνήκουστον αὐτὴν τόλμην κατ' ἀρχὰς, ἥρπασαν τὰ πυροβόλα των προσπαθοῦντες νὰ μᾶς σκοπεύσωσι, ἀλλ' ὁ νέος ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἱστάμην, ἦτον οὕτω ἐστραμμένος, ὥστε μεγαλήτερον κίνδυνον διέτρεχεν ὁ ἀρχηγός των ἂν ἐπυροβόλουν ἢ ἡμεῖς.—Δὲν θὰ φονεύσετε μόνον ἐμέ, εἶπε, χώνων εἰς τὸ στῆθος τοῦ θύματός του κατὰ δύο δακτύλους τὴν μάχαιραν.—Ὦ!... ἀνέκραξεν, ὁ ἀρχιληστής, μὴν πυροβολῆτε. Οἱ λῃσταὶ ὑπήκουσαν, ἀλλ' ἠθέλησαν νὰ πλησιάσουν. Ἡ ἀνηλεὴς μάχαιρα ὅμως ἐνεπήγη κατά τινας δακτύλους εἰς τὰς παχείας τοῦ ἀρχηγοῦ σάρκας, διότι ἀνέκραξεν ὀλολύζων.—Μὴν ἔλθῃ κανεὶς, μή!... Ἥρπασα τότε καὶ ἐγὼ εἰς ἓν νεῦμά του, ὁ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης, μείνας ἐννεὸς θεατὴς, τὰ χαμαὶ κείμενα πυροβόλα μας καὶ τὸν ἐπλησίασα.—Διάταξέ τους, εἶπεν ὁ Τιμολέων εἰς τὸν ἀρχηγόν, νὰ ἀποτυρθοῦν.—Φύγετε, εἶπεν προθύμως οὗτος, αἰσθανόμενος τὴν μάχαιραν εἰς τὰς σάρκας του. — Ἀλλὰ, θὰ σ' ἀφήσωμεν, εἰς ἕνα παλλιάνθρωπον! ἀνέκραξεν εἷς τοῦ ἐπιτελείου του δυσαρεστούμενος εἰς τοιαύτην πρωτοφανῆ κωμῳδίαν! φωτιὰ μωρὲ παιδία! καὶ ἤγειρε πρῶτος τὸ πυροβόλον. Πλὴν ἡ θαυματουργὸς μάχαιρα, βυθισθεῖσα φαίνεται καὶ πάλιν, εἰς τὰ παχεῖα στρώματα τῶν σαρκῶν τοῦ αἱματοφύρτου ἀρχιληστοῦ, τὸν ἠνάγκασε νὰ ὀλολύξῃ ἐκτὸς ἑαυτοῦ.—Μωρὲ διαβόλοι!.. θέλετε νὰ μὲ φονεύσῃ!.. ἐγὼ, μωρὲ, σᾶς προστάζω φύγετε!—Γελῶντες καὶ ὑψοῦντες τοὺς ὤμους ὑπήκουσαν οἱ λῃσταί. Τώρα, εἶπεν, ὁ Τιμολέων, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἔπαυλις βλέπω, ὅτι εἶναι πλησίον, ἂς λάβῃ τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς συνοδεύσῃ ἡ εὐγενεία του, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου δὲν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζω· καὶ ἅμα μείνομεν ἐλεύθεροι πάσης προσβολῆς τότε τὸν ἀφίνομεν καὶ ἐπιστρέφει. Καὶ κρατῶν πάντοτε τὴν μάχαιραν εἰς τὸ στῆθός του, διευθύνθημεν εἰς τὴν ἔπαυλιν ἣν μετ' ὀλίγον θὰ ἰδῶμεν. Φθάσαντες δὲ, εἶδον μὲ ἔκπληξιν τὸν Τιμολέοντα δίδοντα μίαν Τουρκικὴν λίραν εἰς τὸν ἀρχιληστὴν καὶ λέγοντα αὐτῷ:—Ὕπαγε νὰ πίῃς μίαν εἰς τὴν ὑγείαν μου, καὶ προσπάθησε νὰ ἀφήσῃς αὐτὴν τὴν τέχνην, διότι ἢ θὰ μετρήσῃς καμμίαν φορὰν τῆς ἀγχόνης τὸ ὕψος ἢ θὰ ἀποθάνῃς εἰς σκοτεινήν τινα καὶ δυσώδη εἰρκτήν. Ἂν καὶ πληγωμένος οὗτος παρ' αὐτοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν μένεα πνέων, ἐδὲν ἐδέχθη μὲν τὴν ἐξαγορὰν τοῦ ἀπολεσθέντος ἐκ τῆς πληγῆς αἵματός του, ἀλλὰ τὸν εὐχαρίστησε δακρυῤῥοῦν καὶ ὑποσχόμενος νὰ παραιτήσῃ τὴν τέχνην του.

— Τιμολέων! . . ἐσκέπτετο ὁ πατήρ μου.

— Πιθανὸν προσέθεσα ἐγὼ νὰ εἶπε τὸ ὄνομά του εἰς τὸ μέρος αὐτὸ ὅπου βεβαίως θὰ ἔμεινε ὀλίγας ἡμέρας.

— Δὲν ἔμεινεν, ἀπήντησεν ὁ ὁδηγός, εἰμὴ μίαν μόνην ἑσπέραν, τὴν δὲ ἐπαύριον ἀνεχωρήσαμεν.

— Καὶ δὲν ἔμαθες ἠρώτησα πάλιν ἐγὼ εἰς ποῖον μέρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατοικεῖ αὐτὸς ὁ νέος;

— Πολὺ βλέπω, Ἀγλαΐα, μοὶ εἶπεν ὁ πατήρ μου, σὲ συνεκίνησεν ἡ διήγησις αὕτη. Πλὴν ἔχεις δίκαιον, μεῖνε ὅμως βεβαία, ὅτι θὰ τὸν εὕρω ἐγὼ αὐτὸν τὸν ἄγνωστόν μας ἥρωα.

Παύω, φιλτάτη μου Πολυξένη, τὴν ἐπιστολήν μου, πρῶτον, διότι μᾶς παρετέθη ἡ φιλόξενος τράπεζα, καὶ ἔχω τοιαύτην ὄρεξιν οἵαν σπανίως ἔσχον ἐπὶ ζωῆς μου, δεύτερον, διότι εἶμαι κεκμηκυῖα, καὶ τρίτον διότι θὰ βαρυνθῇς ἀναγινώσκουσα τὰ ληρήματα τῆς ἀσπαζομένης σε ἐκ ψυχῆς,

Ἀγλαΐας.

(ἕπεται τὸ τέλος.)

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.

Ἂν τις μετὰ προσοχῆς ἐξετάσῃ τὰς διαφόρους τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς φάσεις καὶ τὸ ἠθικὸν αὐτῆς μέρος, θὰ εὕρῃ ζωηρὰν εἰκόνα τῆς ἀθλιότητος τοῦ ἀνθρώπου. Τῷ ὄντι, ἄν τις ἀκολουθήσῃ αὐτὸν ἐκ τῶν σπαργάνων μέχρι τοῦ τάφου θὰ τὸν ἴδῃ ἐμπίπτοντα εἰς νέας πάντοτε ἐπιθυμίας τὰς ὁποίας μόλις ἐκπληρώσῃ, διαδέχονται ἄλλαι σφοδρότεραι αἵτινες τὸν βασανίζουν, καθόσον ποτὲ ὁ ἄνθρωπος δὲν εὐχαριστῆται εἰς ἣν θέσιν εὑρίσκεται, ἀλλὰ μετὰ σφοδρᾶς ἐπιθυμίας ἐπιζητεῖ ὅ,τι δὲν ἔχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του.

Καὶ τὸ μὲν *Παρὸν* εἶναι δὰς καίουσα πάντοτε εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας χωρίς ποτε νὰ σβεσθῇ· εἶναι λύπη φυομένη ἵνα μᾶς παράξῃ καρπὸυς πλήρεις πικρίας· οἷον δὲ καὶ ἂν ἦνε τὸ παρελθὸν ἢ γελόεν ἢ θλιβερὸν, πλῆρες ἡδονικῶν ἢ ἀνιαρῶν ἀναμνήσεων, πάντοτε ἐνυπάρχει ἐπιθυμία τις ἥτις μᾶς ἑλκύει πρὸς αὐτό.

Τίς δὲν ἤθελεν ἴδει μετ' εὐχαριστήσεως τὰς ἀνθηρὰς τῆς ζωῆς του στιγμὰς, τὰς νεανικὰς, τὰς πλήρεις ἔρωτος καὶ ποιήσεως ἡμέρας του ἐπανακαμπτούσας! Ἐρωτήσετε τὴν ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ πολυτελῶν φορεμάτων κεκοσμημένην κυρίαν αὐτὴν, ἂν ἀντήλαζε τὰ κοσμήματά της ἅπαντα ἀντὶ τῆς ἁπλουστάτης ἐκείνης ἐσθῆτος ἣν ἡ δεκαεξαετὴς αὕτη νεᾶνις φέρει; Ἐρωτήσετε τοὺς ἐνδοξοτέρους τῶν ἀνδρῶν ὧν ἡ φήμη τρέχει ἀπὸ πόλον εἰς πόλον, τί δὲν ἤθελον δώσει ὡς ἀντάλλαγμα τῆς πρώτης των ἡλικίας;

Ἀκούετε τοὺς στεναγμοὺς τοῦ ἐρριτιδωμένου ἐκείνου γέροντος; ἐγένετο πλούσιος, ἐγένετο ἑκατομμυριοῦχος, καὶ ὅμως . . . κλαίει τὸ *παρελθόν!*

Βλέπετε τὸν μετὰ κατανύξεως βαθείας πρὸς τὴν γῆν κύπτοντα καὶ προσευχόμενον ἐκεῖνον; ὑπῆρξε μέγας, καὶ ὅμως . . . προσπαθεῖ νὰ πνίξῃ διὰ τῶν προσευχῶν τὰς τοῦ συνειδότος του τύψεις!

Τὸ *μέλλον*. Διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐννοοῦμεν ἐποχὴν ἀόριστον, μᾶλλον μεμακρυσμένην ἢ προσεχῆ· καθ' ἣν φαντάζεταί τις, ὅτι δύναται νὰ μάθῃ πᾶν ὅ,τι ἀγνοεῖ, ὅτι δύναται ν' ἀποκτήσῃ πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμεῖ. Ἑπομένως ἕκαστος ὑπομένει στερήσεις, κινδύνους, περιφρονήσεις, εὐελπιζόμενος εἰς τὸ *μέλλον*, διότι ἡ φαντασία του πλάττει αὐτὸ ὡραῖον, διότι νομίζει ὅτι ἐν αὐτῷ θὰ εὕρῃ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ῥεμβασμῶν του. Ὁ πλούσιος, ὁ πτωχὸς, ὁ σοφὸς ὁ ἀνόητος, πάντες πρὸς αὐτὸ ἀφιεροῦσι τὰς ἐλπίδας των, ἀγωνιῶσι νὰ τὸ φθάσωσι καὶ ὅμως τέλος μετὰ τοσαύτας προσπαθείας ἐναγκαλίζονται τὴν νεφέλην!

Ἄραγε εἴς τινα τῶν μεμονωμένων περιπάτων σου, φίλε ἀναγνώστα, δὲν ἔτυχέ ποτε καθήμενος ἐπὶ τοῦ χλοεροῦ τῆς γῆς τάπητος, ἢ ἐπί τινος βράχου, καὶ ἔχων τὸ ὄμμα προσηλωμένον ἐπὶ ἀντικειμένου ἀκινήτου μηδεμίαν εἰς τὴν ψυχήν σου διεγείροντος συγκίνησιν, δὲν ἔτυχε λέγω, νὰ ἐκτιλύσσῃς διαδοχικῶς ἁπάσας τὰς φάσεις τῆς ὑπάρξεώς σοα; Ἄρά γε καθ' ὅλας τὰς στιγμάς της δὲν σοὶ ἐπῆλθεν ἐπιθυμία τις τοῦ *παρελθόντος*, ἄφροντις μένων διὰ τὸ *παρὸν*, καὶ ἐλπίζων εἰς τὸ *μέλλον*; Τώρα ὅτε ἡ ζωή σου ῥέει ἤρεμος καὶ γαληνιαία, ὅτε οὐδεμία ἀσθένεια σὲ ἐνοχλεῖ, καὶ ἡ ψυχή σου εἶναι ἥσυχος, πρὸς τί διώκεις τὸ ἀβέβαιον *μέλλον*; φεῦ! διότι ἡ δίψα τῆς εὐτυχίας ἣν ῥεμβάζομεν, εἶναι μία τῶν ἀτελῶν τῆς φύσεώς μας κλίσεων, πλανωμένη ἐπὶ τῶν χειλέων μας ὅταν γεννώμεθα, αὐξάνουσα καθ' ὅσον ἀναπτυσσόμεθα, καὶ ἀκολουθοῦσα ἡμᾶς μέχρι τοῦ τάφου.

Δυστυχεῖς θνητοί! ὁποία ἡ εἱμαρμένη μας! προχωροῦντες διὰ τοῦ *παρελθόντος* ὅπερ μάτην ἐπιζητοῦμεν, διὰ τοῦ *παρόντος* ὅπερ ἀμελοῦμεν, διὰ τοῦ *μέλλοντος* ὅπερ διώκομεν, μόνον ὅριον εὑρίσκομεν τὸν τάφον!

Α. Ι. Σ.

ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀρετῶν ἡ μᾶλλον ὑψοῦσα τὸν ἄνθρωπον καὶ καθιστῶσα αὐτὸν ἀντικείμενον γενικοῦ σεβασμοῦ καὶ αἰωνίου εὐγνωμοσύνης, εἶναι ἡ *ἀγαθοεργία* ἡ ἄνευ ἐγωϊσμοῦ ἢ χάριν ἐπιδείξεως γενομένη· διότι ὁ ἀγαθοεργὸς ἄνθρωπος, ὡς ἄγγελος τοῦ Ὑψίστου φαινόμενος εἰς τοὺς δυσυχεῖς, φέρει βάλσαμον διὰ τὰς πληγάς των, παρηγορίαν διὰ τὴν λύπην των, καὶ γλυκεῖαν ἐλπίδα διὰ τὴν ἀπελπισίαν των· ἡ δὲ δόξα ἥτις τὸν περικυκλεῖ, εἶναι τόσον ἁγνὴ, ὅσον καὶ ἡ ψυχή του, καὶ οὐχὶ ὡς ἅπασαι αἱ τοῦ κόσμου δόξαι μεμολυσμένη εἰς τὸ αἷμα καὶ τὰ δάκρυα τῶν ἄλλων. Ἐὰν δὲ ἡ ἱστορία δὲν ἀφιερόνει εἰς τὸ ὄνομά του μίαν τῶν ὡραίων της σελίδων, τοὐλάχιστον ἡ μνήμη του φέρεται θρησκευτικῶς διὰ παραδόσεων ἀπὸ γεννεὰς εἰς γεννεὰν, διότι ὁ πατὴρ, μετὰ σεβασμοῦ ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ εἰς τὰ τέκνα του, φέρει αὐτὸν ὡς παράδειγμα, ἐνῷ ὁ προπάτωρ ὅστις τὸν ἐγνώρισε, χύνει ἐν δάκρυ κατανύξεως καὶ θαυμασμοῦ εἰς τὴν μνήμην του.

Ἄνθρωποι, μετ' εὐγνωμοσύνης δότε ἕνα χαιρετισμὸν εἰς τὸν ἀγαθοεργὸν, ἀποκαλυφθῆτε μετὰ σεβασμοῦ εἰς τὴν διάβασίν του, καὶ προθύμως ῥίπτοντες ἄνθη πρὸ αὐτοῦ ἀσπασθῆτε τὰ ἴχνη του, διότι ἅπασαι αἱ τῆς ζωῆς του στιγμαὶ, ἀφιερώθησαν ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τὰ διὰ ἰδιαιτέρων του στερήσεων ἀποκτηθέντα χρηματα, ἐδαπανήθησαν πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἐνδεῶν.

Α. Ι. Σ.

ΑΝΑΜΙΚΤΑ.

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΦΡΩΝ.— Ὁ περιώνυμος ἰατρὸς Gall ὑπῆγε ποτὲ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ φρενοκομείου τῆς Βισέτρης χάριν περιεργείας. Ἀποταθεὶς δὲ πρὸς τὸν πάσχοντα ὁδηγόν του τὸν ἠρώτησε, « Διατὶ, φίλε μου, σὲ ἔφεραν εἰς τὸ φρενοκομεῖον; Ἐνῷ σὲ θεωροῦν πάντες ὡς τρελὸν ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν βλέπω ἐπὶ τοῦ κρανίου σου οὐδὲν τοιοῦτον σημεῖον. « Μὴν ἀπορῆτε, ἐξοχώτατε, ἀπήντησεν ὁ τρελλὸς, μὴ εὑρίσκων τὰ σημεῖα τῆς ἀσθενείας μου ἐπὶ τοῦ κρανίου μου, διότι ἡ κεφαλὴ αὕτη ἀντεκατέστησε τὴν πρώτην ἣν ἀπώλεσα ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως.

ΛΥΠΗ ΚΑΙ ΙΛΑΡΟΤΗΣ.— Ὅσον δύσκολον καὶ ἂν ἦνε ἐν καιρῷ θλίψεως νὰ πρρξενήσῃ τις ἱλαρόν γέλωτα, δὲν εἶναι ὅμως καὶ σπάνιον. Ὁ Βολταῖρος φέρει ἓν παράδειγμα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Κυρία τις βλέπουσα μίαν τῶν θυγατέρων της πνέουσαν τὰ λοίσθια, ἀνέκραξεν ὀδυρομένη. « Θεέ μου ἄφησόν μοι αὐτὴν καὶ πάρε τὰ ἄλλα μου τέκνα » Νέος τις ὅστις εἶχεν σύζυγον τὴν ἀδελφὴν τῆς θνησκούσης τὴν ἐπλησίασε καὶ λαμβάνων τὴν χεῖρα της,—Κυρία, ἠρώτησεν μὲ σοβαρότητα, οἱ γαμβροὶ συμπεριλαμβάνονται μετὰ τῶν τέκνων; Ὁ τρόπος καὶ ἡ στάσις του τοσοῦτον ἦσαν κωμικοὶ, ὥστε ἅπασα ἡ οἰκογένεια προεξαρχούσης τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀσθενοῦς ἐδόθησαν εἰς ἄπλετον γέλωτα.

ΣΚΕΨΙΣ.—Χαρτοπαίκτης τις ἀπολέσας τὴν κατάστασίν του ἅπασαν παίζων μέ τινα φίλον του τῷ εἶπε.—Πόσον θὰ ἤμεθα εὐτυχεῖς ἂν πρὶν ἢ γεννηθῶμεν, ἡ μήτηρ μου ἐπνίγετο καταπίνουσα τὴν ἰδικήν σου.

ΙΣΤΟΡΙΑ— Κύριός τις παρεπονεῖτο ποτε ἔν τινι συναναστροφῇ, ὡς μὴ λαβὼν τὸν καιρὸν νὰ σπουδάσῃ τὴν ἱστορίαν.—Παρηγορηθεῖτε, φίλε μου, τῷ ἀπήντησεν ἄλλος, διότι καὶ ἐγὼ οὐδὲν αὐτῆς γινώσκω καὶ ὅμως οὐδαμῶς περὶ τούτου φροντίζω, σκεπτόμενος ὅτι καὶ τὰ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἔτι συμβαίνοντα, ἔσονταί ποτε ἱστορία.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΤΩ ΦΙΑΤΑΤΩ ΜΟΙ ΙΩΑΝΝΗ Χ. ΚΟΥΡΤΕΛΗ

(*Εἰς τὸν θάνατον τοῦ πατρός του.*)

Βάλσαμον τοῦ πόνου χύνει ἐν δάκρυ.
(Ζαλακώστας).

Δακρύβρεκτον τὸ βλέμμα μου ὡς χθὲς ἦτον ἀκόμα,
Ὡς χθὲς ἀκόμη φίλτατε ἐστέναζον πικρῶς,
Καὶ τὰ θερμά μου δάκρυα ἐπότιζον τὸ χῶμα,
Τὸ κρύπτον φίλον σῶμα
Τὸ σῶμα τοῦ πατρός.

Ἐκπνέοντα τὸν ἔβλεπον μὲ ψυχικὴν ὀδύνην,
Ἡδέως μὲ ἠτένισε κ' ἐν δάκρυ φλογερόν,
Σιωπηλῶς ἐκύλισε 'ς τὴν νεκρικήν του κλίνην,
Κ' εἰς ὕπνον μὲ γαλήνην.
Ἀφέθη τὸν ψυχρόν.

Ὦ! τότε εἰς τὸ μέγεθος τοῦ ἄλγους μὴ ἀντέχων,
Ἐρρίφθην εἰς τὴν προσφιλῆ ἀγκάλην τῆς μητρός,
Εἰς τὸ ἀσπαῖρον στῆθος μου, τὸ στῆθος της συνέχων
Νὰ μὴ ῥιφθῇ προσέχων.
Σ' τὸ πτῶμα τοῦ Πατρός...

Τὴν λύραν μου ἐκρέμασα εἰς δίδυμον ἰτέαν,
Καὶ τὰς χορδάς της ἔκτοτε προσψαύει ὁ ἀήρ·

Δύο σκιαὶ μὲ κυνηγοῦν εἰς ὥραν ἀπευκταῖαν.
Μὲ ὄψιν φρικαλέαν.
Ὁ Φίλος (*) καὶ Πατήρ.

———

Πολλάκις Σὺ ἐπέφερες μικρὰν παραμυθίαν,
Μὲ φιλικὰς ἐκφράσεις σου, μὲ λόγους σου τερπνούς,
Ὅταν πενθοῦσαν ἔβλεπες τὴν μαύρην μου καρδίαν,
Ὅταν εἰς ἀγωνίαν
Εὑρίσκετο ὁ νοῦς.

———

Ἀλλὰ καὶ Σὲ ἐπέπρωτο ἡ Μοῖρα νὰ βιάσῃ,
Τῆς λύπης τὸ ποτήριον νὰ πίῃς τὸ πικρόν,
Ἐπέπρωτο τὸν προσφιλῆ Πατέρα σου πρὶν φθάσῃ
Τὸ γῆρας νὰ δαμάσῃ,
Νὰ ἀσπασθῇς νεκρόν.

———

Δικαίως τώρα δάκρυα καὶ στεναγμοὺς ἐκχύνεις...
Εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ Πατρὸς νὰ πίπτῃς τὴν ψυχρὰν
Σὲ εἶδον· ὅμως τῆς Μητρὸς τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης,
Προσπάθει νὰ πραΰνῃς
Τὴν καίουσαν πυράν.

———

Ἐκπνέων σὲ ηὐλόγησε καὶ θνήσκων σὲ ηὐχήθη·
« *Εἶναι κοινὸς ὁ θάνατος* » Σοὶ εἶπε τελευτῶν,
Καὶ στρέψας βλέμμα ἱλαρὸν τὸν πλάστην ἐδεήθη,
Κ' εἰς οὐρανοὺς ἐχύθη
Τὸ πνεῦμα του πετόν.

———

Τὰς τελευταίας λέξεις του ἔχε παρηγορίαν,
Φυλάσσων αὐτὰς πάντοτε 'ς τοῦ στήθους τὸν βυθόν,
Κ' εἰς τὴν ὁλισθηρὰν αὐτοῦ τοῦ βίου μας πορείαν,
Ὦ φίλε τὴν Θρησκείαν
Λάμβανε βοηθόν.

Ὁ ὡς ἀδελφὸς

Μ. Μ. ΠΑΠΠΑΣ.

(*) Ἴδε Φυλλ. Δ'. « Ποίημα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Φλώρου », ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ.

ΤΗ ΝΕΚΡΑ

ΟΥΡΑΝΙΑ Π. ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ.

Πές μου θυμᾶσ' ἀγάπη μου, ἐκείνη τὴν παιδοῦλα,
Ὁποῦχε 'στὰ ξανθὰ μαλλιὰ νιοθέριστη μυρτοῦλα;
(Σολομός.)

Εἶν' αὐτὴ ἡ μειδιῶσα μ' εὐθυμίαν χθὲς εἰσέτι,
Ὅτε μὲ χαρὰν ἠρίθμει τὰ ποικίλοντ' αὐτὴν ἔτη;
Ἤτις κρούουσα κιθάραν, ἔψαλλε μὲ θείαν χάριν
Ἔαρ μου σὲ ἀναμένω ἀνθοφόρον ἐλθὲ πάλιν!

—

Εἶν' αὐτὴ ἡ εἰς τὸν κῆπον φέρουσα τὸν κοῦφον πόδα
Ἵνα δρέψῃ τῆς πρωΐας δροσοσταλακτα τὰ ῥόδα,
Καὶ εὐώδη ἀνθοδέσμην πλέξασα τὴν φέρει δῶρον
Εἰς τὴν φίλην της μητέρα ὡς εὐγνωμοσύνης φόρον!

—

Ὦ ἀνήκουστος τῆς Μοῖρας, φρικαλέα εἰρωνία!
Σ' τοῦ θανάτου τὴν ἀγκάλην ἄφωνος ἡ Οὐρανία!
Δίκην ἄνθους μαρανθέντος, ἄψυχον ἀφίνει σῶμα,
Ὅπερ γίνεται σ' ὀλίγον δρακὸς μόλις μιᾶς χῶμα.

Α. Ι. Σ.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Εἰμὶ γυνὴ καὶ λατρευτὰς τοὺς πλείστους ἔχω ἐπὶ γῆς,
Οὐχὶ ματαίων πλὴν μεστοὺς κἀ' ἀπατηλῶν ἐλπίδων·
Ἐνῷ δ' αὐτοὶ μετὰ πολλῆς ἐμὲ λατρεύουσι στοργῆς,
Οὐδέποτ' οἱ ταλαίπωροι τὸ πρόσωπόν μου εἶδον.

—

Ὡς νέαν μὲ λατρεύουσι, νεάζουσαν μὲ θεωροῦν,
Ἐνῷ πρὸ τόσων ἐπὶ γῆς διατελῶ αἰώνων·
Οἱ ποιηταὶ, ποῦ συνεχῶς μὲ πλησιάζουν, ἠμποροῦν
Διὰ τῆς φαντασίας των νὰ μ' ἀπαντήσουν μόνον.

—

Ἐμὲ τὸ ἔργον μου ἐστὶ νὰ ψέγω πᾶν τὸ μοχθηρόν,
Νὰ ἐπαινῶ πᾶν ἄξιον ἐπαίνου καὶ ὡραῖον·
Ἄνδρες μεγάλοι δι' ἐμοῦ ἐφάνησαν μετὰ καιρόν,
Ὡς μέγας ὁ ἐξόριστος ἐφάνη Ναπολέων.

Ω.

—

Τῷ λύτῃ τοῦ αἰνίγματος δωρηθήσεται ὁ Β'. τόμος τῆς μεταφράσεως τῶν Δραμάτων τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ.

ΛΥΣΙΣ

Τοῦ ἐν τῷ ΙΒ'. φυλλαδίῳ αἰνίγματος.

Τὸ τελευταῖον αἴνιγμα ἔλυσεν ἡ Κυρία Αἰκατερίνη Δανασῆ. Εἶναι δὲ ὁ

Πλ-οῦτος.

τῆς ἀριστοκρατίας ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι πάντες εἰσὶν ἴσοι, καὶ κατακρίνετε τὴν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας χειραφέτησιν τῶν μαύρων; »

Ὁ δὲ πατήρ μου ἀπήντα:

« — Ὅταν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις κατήργησε τὴν ἀριστοκρατίαν, ἡ τῶν πολιτῶν μεσαία τάξις, ἣν τοσοῦτον ἀποστρέφεσθε, δὲν ἐστερεῖτο οὐδὲ φώτων, οὐδὲ τιμιότητος, οὐδ' ἐπιμελείας, οὐδ' ἰσχύος· ἐνῷ ἐὰν δώσητε εἰς τοὺς μαύρους τὴν ἐλευθερίαν θέλουσι μεταχειρισθῆ αὐτὴν πρὸς λεηλασίαν καὶ πυρπόλησιν . . .

« — Ὅπως καὶ οἱ καλοὶ ἐκεῖνοι λευκοὶ πολῖται, οἵτινες ἐλήστευσαν τὰ ἀνάκτορα, κατέσφαξαν τοὺς ἀρχαίους αὐτῶν κυρίους καὶ ἀπεγύμνωσαν τοὺς ἰδιοκτήτας· ἐντοσούτῳ ταῦτα πάντα ἀποκαλεῖτε ἀναγέννησιν τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους. Ἔ, λοιπὸν, κύριε! καὶ οἱ μαῦροι οἵτινες εἰσὶν ἀδελφοὶ καὶ φίλοι μου, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ, θέλουσι ληστεύσει, σφάξει, λεηλατήσει, καὶ τοιουτοτρόπως θέλουσιν ἀναγεννηθῆ· θὰ εὕρουν καὶ αὐτοὶ κανένα μαῦρον Βοναπάρτην ὅστις θέλει τοὺς ὁδηγήσει εἰς τὴν νίκην, καὶ ἐπὶ τέλους θὰ ἀποκτήσουν καὶ αὐτοὶ καὶ Βουλευτήριον καὶ Λογιστήριον. »

Εἰς ταῦτα ὁ πατήρ μου ἀπήντα δι' ἰσχυρισμῶν οὓς ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς ἀντέκρουε διὰ τῆς αὐτῆς εἰρωνίας, καὶ ὡς σᾶς ἔλεγον, ἤθελον πολλάκις προκύψει σοβαραὶ σκηναὶ, ἐὰν ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς δὲν ἔβλεπεν ὑπηρετούμενα τὰ συμφέροντά του ἐν τῇ αὐστηρᾷ διευθύνσει ἣν ὁ πατήρ μου εἶχε διοργανίσει ἐν τῇ κατοικίᾳ, καίτοι προσποιούμενος ὅτι ἐβάδιζε συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως.

Ἵνα γνωρίσητε τὴν αἰτίαν τῶν συμβεβηκότων ἅπερ θέλω παρακατιὸν σᾶς ἐκθέσει, πρέπει νὰ ἀναφέρω ὑμῖν καὶ τελευταῖόν τι χαρακτηριστικὸν τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶχεν ὑπάρξει ὡραῖος, κομψοπρεπέστατος καὶ ἐπιζήτητος καθ' ὅλην του τὴν νεότητα· οἱ ἔρωτές του εἶχον διεγείρει πολλὰ σκάνδαλα, πλὴν ποτὲ δὲν παρεδέχετο ὅτι εἷς λευκὸς, εἷς εὐπατρίδης, εἷς κύριος, ἠδύνατο ποτὲ νὰ ταπεινωθῇ μέχρι μιᾶς μαύρης, ἢ καὶ κρεολοῦ ὅσον ἐπαγωγὸς καὶ ἂν ἦτον αὕτη. Εἶχεν ὅμως πλείστας δούλας ἀμιμήτου ὡραιότητος εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν, πρὸ πάντων δὲ μίαν κρεολὸν, Χρηστίνην καλουμένην.

Ἡ πρὸς τὰς τοιαύτας ἀδυναμίας ἀποστροφὴ τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς τόσον ἦτο κεκορυφωμένη παρ' αὐτῷ ὥστε μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἀπέβαλλε τοῦ οἴκου ἕνα τῶν ἀνεψιῶν του ὡς συνδέσαντα ἀθεμίτους σχέσεις μετὰ τῆς Χρηστίνης, προσενεχθεὶς καὶ πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην μετὰ σκληρότητος ἥτις ἐνεποίησε τρόμον εἰς ἅπαντας τοὺς λοιποὺς δούλους. Τὸ ἐκ τῶν σχέσεων αὐτῶν τεχθὲν τέκνον, ὅπερ ἐκάλεσαν Ἀβιγαΐλην, ἦτο χαριέστατον πλάσμα, καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχον τὰ ἀνεξάλειπτα ἐκεῖνα χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τὰ μαρτυροῦντα τὴν καταγωγήν του ἤθελεν εἴπει τις ὅτι ἡ τοῦ κλίματος μόνον ἐνέργεια εἶχε δώσει εἰς τὴν ἐπιδερμίδα τὸ χαλκοῦν χρῶμά της.

Ἡ μήτηρ τῆς Ἀβιγαΐλης ἀπέθανε σχεδὸν ἅμα ἡμεῖς ἀφίχθημεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς, ὁ δὲ πατήρ μου ὅστις ἀνέκαθεν ἐνδιεφέρετο περὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς, παρεκάλεσε τὸν Κ. Δὲ Καμπᾶς νὰ μοὶ παραχωρήσῃ τὸ νήπιον τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπέτυχε. Βαθμηδὸν τοσαύτην ἔλαβον πρὸς αὐτὸ συμπάθειαν ὥστε ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς ἐξήρεσεν αὐτὸ ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῶν ἄλλων δούλων, ἐνῷ πρότερον εἶχεν ὁρκισθῆ ὅτι ἤθελεν ἐπιβάλλει αὐτῷ τὰς ἐπιπονωτέρας ἐργασίας.

Ὁ Λεοπόλδος, ὁ υἱὸς τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς, διέτριβεν ἐν Γαλλίᾳ ὅτε ταῦτα πάντα συνέβησαν, ἔνθα καὶ διέμεινε ἀπὸ μακρὸν χρόνον, ἐπανελθὼν τὸ 1820, ὅτε, χάρις εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πατρός μου ἡ κατοικία εἶχε λάβει δραστηριότητα αἴσιον προαγγέλλουσαν μέλλον. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀφίξεως τοῦ Λεοπόλδου, αἱ περὶ συνοικεσίου συμφωνίαι ἐκλείσθησαν μεταξὺ τοῦ πατρός του καὶ τοῦ ἐμοῦ, καὶ δεκατετραετὴς μόλις ἐνυμφεύθην μετὰ τοῦ νέου Δὲ Καμπᾶς.

Ἡ Ἀβιγαΐλη ἦτο τότε δεκαετὴς, παρετήρησα δὲ ὅτι ὁ σύζυγός μου ηὐχαριστεῖτο ὅτι ἐγὼ ἐπροστάτευον τὴν μικρὰν ἐκείνην δούλην· Ἀλλ' ὅτε μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐζήτησα παρὰ τοῦ Κ. Δὲ Καμπᾶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς προσατευομένης μου, ὁ Λεοπόλδος αὐτὸς ἠναντιώθη εἰς τοῦτο ἀλλὰ διὰ τοιούτων ἐλλόγων προφάσεων ὥστε καὶ ἐγὼ ἡ ἰδία παρητήθην τῆς ἀπαιτήσεώς μου. Τί ἤθελε καταστῆ ἡ παιδίσκη ἐκείνη ἂν ἔδιδον αὐτῇ τὴν ἐλευθερίαν της; Ἤθελον ἀναγκάζομαι νὰ τὴν διατηρῶ χωρὶς νὰ ἔχω οὐδεμίαν ἰσχὺν ἐπ' αὐτῆς.

Μετά τινα ἔτη, κατὰ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῶν γενεθλίων μου, ἐπανέλαβον τὴν πρότασιν· ἀλλὰ καὶ αὖθις ἀπερρίφθη ἀλλὰ διὰ οὐσιωδεστέρων λόγων.

Ὅτε ἡ Ἀβιγαΐλη ἔφθασεν εἰς τὸ δέκατον τέταρτον αὐτῆς ἔαρ, ἦτον μία ἐκ τῶν ὡραιοτέρων κρεολῶν τῆς Ἁγίας Λουκίας, ὁ δὲ σύζυγός μου μοὶ ἀπέδειξε τρανῶς ὅτι ἐὰν ἡ νεᾶνις αὕτη ηὐλευθεροῦτο ἤθελεν ἀναγκασθῆ νὰ καταφύγῃ εἰς αἰσχρὰ μέσα ὅπως διατηρήσῃ ἑαυτήν. Ἡ δευτέρα αὕτη ἀποποίησις μοὶ ἐφάνη εὐλογωτέρα καί τοι ἔβλεπον ὄχι ἄνευ ἐκπλήξεως ὅτι ὁ σύζυγός μου ἐνδιεφέρετο μᾶλλον ἐμοῦ ὑπὲρ τῆς νεάνιδος ἐκείνης.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν, ἀπέθανε δυστυχῶς ὁ πατήρ μου, ἐπειδὴ δὲ ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς εἶχε παραιτηθῆ πλέον τῆς διευθύνσεως τῶν ἐργασιῶν, ὁ Λεοπόλδος φυσικῷ τῷ λόγῳ ἐτέθη ἄμεσος διευθυντὴς τῆς κατοικίας. Τὸ συμβὰν τοῦτο ἔδωκε ὅλως διάφορον φάσιν εἰς τὸν βίον ὃν μετὰ τοῦ συζύγου μου διήγομεν.

Ὁ Λεοπόλδος κωλυόμενος ὑπὸ τῶν ὑποθέσεων, ὀλίγας μόνον μοὶ ἀφιέρωνε στιγμὰς καὶ πολλάκις ἐστενοχωρούμην εὑρισκομένη μετὰ τοῦ πατρός του ὅστις ἤθελε νὰ ἀνανεώνῃ μετ' ἐμοῦ τὰς φιλονεικίας αἵτινες ἐλάμβανον χώραν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρός μου, καὶ ὅστις τόσῳ μᾶλλον ἐξήπτετο καθ' ὅσον ἐγὼ δὲν τῷ ἀντέλεγον.

Περὶ τὸ 1830 τὰ παρὰ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ληφθέντα μέτρα πρὸς κατάργησιν τῆς δουλείας κατέστησαν βαθμηδὸν ἐπικινδυνωδέστερα· ἤδη ὁ φανατισμὸς τῶν καταργητῶν (ἐπιτρέψατέ μοι νὰ μεταχειρισθῶ τὴν λέξιν ταύτην ἣν δικαιοῦσιν αἱ βδελυραὶ σκευωρίαι τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ὧν τινες οἰστρηλατοῦντο ἴσως ὑπὸ εὐγενοῦς τινος ἰδέας, ἀλλ' ὧν τὸ μεῖζον μέρος ὠθεῖτο ὑπὸ χαμαιζήλου αἰσθήματος ἀπλήστου κερδοσκοπίας)· ἤδη λέγω ὁ φανατισμὸς τῶν καταργητῶν εἶχεν ὀργανίσει ὑποκώφως παράδοξόν τι σύστημα προκαταρκτικῆς χειραφετήσεως.

Ὑπῆρχεν ἐν Ἁγίᾳ Λουκίᾳ, εἶδός τι δικαστηρίου ὅπερ ἀπεκάλουν δικαστήριον τοῦ ναυαρχείου· ἤρκει δὲ δοῦλός τις νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου κατὰ τῆς ὠμότητος τοῦ κυρίου του, ἤρκει ἡ διαμαρτύρησίς του αὕτη νὰ ὑποστηριχθῇ διὰ τῆς μαρτυρίας ἄλλων τινῶν δούλων, ὅπως ἡ χειραφέτησίς του κηρυχθῇ, καταδικαζομένου τοῦ κυρίου. Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ θὰ σᾶς φανῇ μᾶλλον περίεργον, εἶναι τὸ ἐκ πεντήκοντα λιρῶν δῶρον ὅπερ ἐδίδετο εἰς τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο ἀντὶ ἑκάστου ἐλευθερουμένου παρ' αὐτοῦ δούλου. Προσθέσατε τώρα τὸ χαμερπὲς τοῦτο ὑλικὸν συμφέρον εἰς τὸ τυφλὸν ἐκεῖνο καθ' ἡμῶν πάθος καὶ θέλετε ἐννοήσει ὅτι τοῦ λοιποῦ εἴχομεν ἀφεθῆ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν δούλων μας, καὶ τόσον εἶναι ἀληθὲς, ὥστε εἴδομεν πολλάκις εἰς ἓν μόνον ἐργοστάσιον δώδεκα ἢ δεκαπέντε δούλους ἀποκτῶντας δι' ἀμοιβαίας ἀρωγῆς τὴν ἐλευθερίαν των, τῶν μὲν ψευδῶς διαμαρτυρουμένων, τῶν δὲ ψευδῶς μαρτυρούντων ὑπὲρ τῶν πρώτων. Εἰς τοιοῦτον βαθμὸν εἶχε φθάσει τὸ καθ' ἡμῶν μῖσος τοῦ δικαστηρίου ἐκείνου, ὥστε οὐδὲ ὁ λόγος, οὐδὲ ὁ ὅρκος τοῦ ἐντιμωτέρου ἀποίκου, οὐδὲ ἡ ψηλαφητὴ τῶν γεγονότων ἀλήθεια, ἴσχυον κατὰ τῆς κατηγορίας τοῦ ἀθλιεστέρου δούλου. Τὸ μόνον μέσον ὅπερ ἐναπολείπετο εἰς τοὺς ἀποίκους ὅπως ὑπερασπίσωσι τὰ συμφέροντά των ἦτο νὰ διακόψουν τὰς ἐργασίας ὅπως ματαιώσωσι τὰς ἐνεργείας τῶν καταργητῶν οἵτινες εἰσέδυον εἰς ὅλα τὰ ἐργοστάσια ὅπως παρακινῶσι τοὺς δούλους εἰς τὸ ψεῦδος καὶ τὴν συκοφαντίαν.

Ἰδοὺ, κύριε, καὶ σᾶς τὸ ὀμνύω εἰς τὴν τιμήν μου, διὰ τίνων μέσων ἡ Ἀγγλία ἐνεργεῖ τὴν χειραφέτησιν ταύτην, ἰδοὺ διὰ τίνος ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς μορφώσεως παρασκευάζει τοὺς μαύρους τῶν ἀποικιῶν τούτων, ὅπως καταστῶσιν ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας. Χάρις εἰς τὴν καλοκαγαθίαν καὶ εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ συζύγου μου, ἡ κατοικία μας εἶχεν ὑπεκφύγει τὸ σύστημα τοῦτο τῆς νομίμου δεκατίσεως καὶ ἤδη ἤμεθα περὶ τὸ 1832 ὅτε ὁ Κ. Βελμὸτ ἐνεφανίσθη εἰς Ἁγίαν Λουκίαν.

Ὁ σὴρ Ἐδουάρδος ἦτον ἀνὴρ διακεκριμμένος, ἀνὴρ τοῦ κόσμου, καὶ ὅςις ἐκεῖ, ὡς ἐνταῦθα, ἔκρυπτε τὰ σχέδιά του ὑπὸ ἀπατηλὰς καὶ ἐπιπολαίους σχεδὸν ἐπιφανείας. Εἶχε συστατικὰς ἐπιστολὰς πρὸς τὸν πενθερόν μου Κ. Δὲ Καμπᾶς ὅστις καὶ τὸν ὑπεδέχθη μετὰ προθυμίας ὅσῳ μᾶλλον ἐγὼ ἀπεστρεφόμην τοὺς Ἄγγλους γενικῶς· ἄλλως τε ὁ Κ. Βελμὸτ μοὶ ἐνέπνευσεν ἀπ' ἀρχῆς εἶδός τι ὁρμεμφύτου ἀποστροφῆς.

Καθ' ἣν στιγμὴν σᾶς ὁμιλῶ, κύριε, εἶμαι εἰκοσιοκταετής· εἰς τὰς ἀποικίας μας, ὁ βίος ἀρχίζει τόσον ἐνώρως, ὥστε ἤδη εἶμαι γραῖα· ἀλλὰ πρὸ ἓξ ἐτῶν ἐφημιζόμην ὡς ὡραία, καὶ ἤμην ἀληθῶς ὡραία.

Ἡ κυρία Δὲ Καμπᾶς προέφερε τὴν μικρὰν ταύτην ἀπολογίαν μετὰ τοῦ εἰλικρινοῦς ἐκείνου καὶ καταπειστικοῦ ἤθους ὅπερ ἀφῄρει πᾶσαν ἰδέαν οἰήσεως ἢ φιλαρεσκείας.

Ὁ Κλεμανσῶ ἡτοιμάζετο ν' ἀπαντήσῃ διὰ τῆς εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἀναγκαίας φιλοφρονήσεως, ὅτε ἡ κυρία Δὲ Καμπᾶς ἐπανέλαβε μειδιῶσα.

— Ναὶ, κύριε, ἤμην ὡραία, καὶ θὰ εἰπῆτε ὅτι εἰσέτι εἶμαι τοιαύτη, καὶ ὅμως τοῦτο κατ' οὐδὲν συνήργησεν εἰς τὴν δυστυχίαν μου διότι καὶ δυσειδεστάτη ἂν ἤμην, ὁ Κ. Βελμὸτ ἤθελε πάλιν θέσει εἰς πρᾶξιν τὴν τρομερὰν κωμῳδίαν του· ἀλλὰ τί νὰ σᾶς εἴπω; ἡ γυναικεία φιλοδοξία μου μ' ἐβαυκάλισεν ἐπὶ μικρὸν ὅτι ἡ ὡραιότης μου μόνη ἦτο τὸ ἐλατήριον τῶν πράξεων τοῦ σὴρ Ἐδουάρδου, καὶ μόνον ἀφοῦ τὸν ἀνεῦρον ἐνταῦθα ἐπείσθην ὅτι ὅλα τὰ διαβήματά του ἐπήγαζον ἐκ διεφθαρμένης ψυχῆς ὁδηγουμένης ὑπὸ σκοπῶν ἀπαθῶς προσχεδιασμένων.

Ἡ κυρία Δὲ Καμπᾶς ἔστη ἐπί τινας στιγμὰς ὡς ἂν αἱ ἀναμνήσεις της δὲν παρουσιάζοντο μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκρινείας καὶ ταχύτητος, εἶτα ἐπανέλαβε:

— Βλέπετε, κύριε, ὅτι διςάζω νὰ ἐξακολουθήσω, διότι ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ πρᾶγμα ὅπερ ποτὲ δὲν εἶναι ἀδιάφορον πρὸς μίαν γυναῖκα διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θεωρεῖται ἢ ἔνοχος ἢ γελοία. Ὀφείλω ὅμως νὰ σᾶς εἴπω μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ὑπερηφανείας καὶ ταπεινώσεως συνάμα ὅτι ὑπῆρξα γελοία μόνον καὶ ὄχι ἔνοχος. Ὁ Κ. Βελμὸτ ἐδείχθη πρός με ἐρωτόληπτος ἐγὼ δὲ τὸ ἐπίστευσα· διότι ἐὰν θέλητε νὰ ἀποδώσητε εἰς τὸν Κ. Βελμὸτ τὸ ἀνῆκον αὐτῷ δίκαιον, ὀφείλετε νὰ ὁμολογήσητε μετ' ἐμοῦ ὅτι ὁ σὴρ Ἐδουάρδος γινώσκει κάλλιςα νὰ κολακεύῃ τὰς ἐπιθυμίας μιᾶς γυναικὸς καὶ χωρὶς αὕτη νὰ τὸν ἀγαπᾷ, δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ μὴ τὸν θεωρῇ ὡς ἀξέραστον.

Ἰδοὺ τί μοὶ συνέβη, κύριε, ἰδοὺ διατί δὲν ἀντέστην εἰς τὴν οἰκειότητα μεθ' ἧς ὁ πενθερός μου ἐπετρέψατο τὴν εἰς τὴν οἰκίαν μας εἴσοδον τοῦ Κ. Βελμότ.

Ἐν τούτοις, τὸ ἐπικατάρατον σύστημα τῆς μεμψιμοιρίας καὶ τῆς συκοφαντίας ὅπερ μέχρι τινος καιροῦ εἶχε φεισθῇ τῆς κατοικίας μας, ἤρχιζεν ἤδη νὰ εἰσδύῃ εἰς τὰ ἐργοστάσιά μας χωρὶς οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρως τῶν δούλων μας ἔλαβε γέννησιν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς τοῦ σὴρ Ἐδουάρδου. Ὡς ἐννοεῖτε, ὁ σύζυγός μου ἐπτοεῖτο ὑπὸ τῆς ἀπειθείας ἥτις διεδίδετο παρὰ τοῖς μαύροις, καὶ ὅταν οὗτοι προήγαγον κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ ναυαρχείου, διετέλει ἀπὼν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Σημειώσατε, κύριε, ὅτι σᾶς διηγοῦμαι τὰ συμβεβηκότα ταῦτα ὅπως τὰ εἶδον καὶ ὄχι ὅπως μετὰ καιρὸν τὰ ἤκουσα.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ἐνῷ ὁ σύζυγός μου ἦτον ἀπὼν ἕνεκα τῆς δεκάτης ἢ δωδεκάτης κατ' αὐτοῦ διαμαρτυρήσεως, ὁ Κ. Βελμὸτ ἐτόλμησε νὰ μετατρέψῃ τὸν ἔρωτα, ὅστις μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔμενε περιωρισμένος ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ σεβασμοῦ καὶ τοῦ καθήκοντος, εἰς ἀπαίτησιν, καὶ νὰ μοὶ ἀπευθύνῃ προτάσεις ὧν ὁ κύριος σκοπὸς δὲν ὑπεξέφυγε τὴν ὀξυδέρκειάν μου.

Ἡ μεταβολὴ αὕτη ὑπῆρξεν αἰφνήδιος, ἀγνοῶ δὲ ἂν ποτὲ ἄνθρωπος ἠδυνήθη νὰ μετατρέψῃ τοιουτοτρόπως καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ, τὸ βαθύτερον σέβας εἰς ἀναιδεστέραν ἐξομολόγησιν καὶ αὐθαδεστέραν ἀπαίτησιν.

Ἡ ἀναίδεια τοῦ σὴρ Ἐδουάρδου ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε δὲν ἔλαβα, οὕτως εἰπεῖν, καιρὸν νὰ μετανοήσω διὰ τὴν φιλαρέσκειαν καὶ τὴν ἀβροφροσύνην μου ἥτις ὑπηγόρευσε τοὺς σκοπούς του, καὶ χωρὶς νὰ τῷ ἀποδείξω τὸ γελοῖον τῶν ἀπαιτήσεών του, ἢ νὰ τῷ ἀναμνήσω τὰ καθήκοντά μου, τὸν διέταξα νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐθωρεὶ τὸν οἰκόν μου ὡς ὁ ἔσχατος τῶν ἀθλίων. Ἤθελεν εἰπεῖ τις ὅτι εἶχε προΐδει καὶ ἐπιζητήσει σχεδὸν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο· διότι εἰς τὴν διαταγήν μου ταύτην ἀντέταξεν ἀπάντησιν ἣν σήμερον ἐννοῶ ὅτι εἶχε προσχεδιασμένην ὅπως τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβῇ ἀλάνθαστον.

«—Ὑγειαίνοιτε, κυρία, μοὶ εἶπεν· ψευδεῖς πληροφορίαι μὲ ἐξηπάτησαν ὅτε σᾶς ἐταλάνιζον διὰ τὴν δυστυχίαν σας· μοὶ ἔλεγον ὅτι ὁ Κ. Δὲ Καμπᾶς, ὁ σύζυγός σας, ἐζήτει εἰς ἀθέμιτον ἔρωτα παρηγορίαν διὰ τὰς ὑμετέρας ἐρωτοτροπίας· ἐνόμισα ὅτι ἀπετεινόμην πρὸς μίαν ἐρωτότροπον, ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἀπετάνθην πρὸς γυναῖκα ἀγνοοῦσαν τὴν δυστυχίαν της».

Οἱ λόγοι οὗτοι προεφέρθησαν μετ' ἐντελοῦς ἀπελπισίας ὕφους καὶ μιμικῆς συγκινήσεως. Καίτοι ὠργισμένη, οἱ αἰνιγματώδεις οὗτοι λόγοι διῆλθον ὡς ἀπαίσιοι λάμψεις τὴν καρδίαν μου.

Ἀποσυρθέντος τοῦ Κ. Βελμὸτ, ἐμπαθὴς περιέργεια διεδέχθη τὴν ἀγανάκτησίν μου· διότι εἰς τοὺς ἀμφιβόλους ἐκείνους λόγους ὑπῆρχε πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ κλυδωνίσῃ τὴν ψυχὴν μιᾶς γυναικὸς καὶ νὰ τὴν ῥίψῃ εἰς τὴν πυρετώδη ἐκείνην ἀγωνίαν, καθ' ἣν οὐδὲν βλέπει ὑπὸ τὴν ἀληθῆ του ἔποψιν, καθ' ἣν οὐδὲν ἀκούει ὑπὸ τὴν πραγματικήν του ἔννοιαν.

Μ' ἐσυκοφάντουν, δηλαδὴ μ' ἐθεώρουν γυναῖκα ἧς αἱ ἐρωτοτροπίαι ἐπέτρεπον εἰς τὸν τυχόντα νὰ μοὶ ἀπευθύνῃ τὰς βδελυροτέρας προτάσεις, ἐνῷ ὁ σύζυγός μου ἐπαρηγορεῖτο διὰ τὴν ἐπιπολαιότητά μου ταύτην δι' ἔρωτος ἀνόμου. Ἔστρεψα πανταχόσε τὴν προσοχήν μου ὅπως ἀνακαλύψω τὴν πηγὴν τῶν τοιούτων λόγων, ἀλλὰ πλεῖσται ἡμέραι παρῆλθον χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ ἐπιστήσω τὰς ὑπονοίας μου ἐφ' οὐδενός. Μετ' οὐ πολὺ συμβεβηκός τι μὲ διεφώτισε.

Πρωΐαν τινα καθ' ἣν ἐπρογευματίζαμεν μετὰ τοῦ συζύγου μου καὶ τοῦ πενθεροῦ μου, μᾶς ἐπεδόθη ἐκ νέου κλῆσις τοῦ δικαστηρίου τοῦ ναυαρχείου, ἡ δὲ κλῆσις αὕτη ἦν ἐν ὀνόματι τῆς Ἀβιγαΐλης.

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ἡ ὀργὴ δὲν ἀνεφάνη κατὰ τὸ σύνηθες ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ συζύγου μου· τοὐναντίον τοιαύτη θλῖψις καὶ συγκίνησις ἐζωγραφήθη ἐπ' αὐτοῦ, ὥστε ἀνέκραξεν ὡς ἀκουσίως:

«— Ἡ Ἀβιγαΐλη! ἐκείνη... Εἶναι ἀδύνατον! κάποιος ἐπιβουλεύεται ἐνταῦθα τὰ εἰλικρινέστερα αἰσθήματα.

Δὲν ἐπρόσεξα εἰς τὸν συμπερασμὸν τοῦ Λεοπόλδου, ἀλλ' ἡ λύπη του, ἡ συγκίνησίς του, ἡ λέξις ἐκείνη *αἰσθήματα* δι' ἧς ἀπεκάλει τὴν πρὸς τὸν κύριον πίστιν τοῦ δούλου, πάντα ταῦτα μὲ προσέβαλλον ὡς αἰφνήδιόν τι φῶς, ἐν μιᾷ δὲ στιγμῇ εἶδον ἐξαφανιζομένην ἐνώπιόν μου, τὴν Ἀβιγαΐλην τὴν νεωτέραν καὶ ὡραιοτέραν ἐμοῦ· τὴν Ἀβιγαΐλην εἰς ἣν ἡ τυφλὴ προστασία μου ἐδωρήσατο ἀνατροφὴν θέτουσαν αὐτὴν ὑπεράνω πασῶν των τῆς τάξεώς της γυναικῶν· τὴν Ἀβιγαΐλην ἣν ἡ ἄφρων γενναιοδωρία μου ἠρέσκετο νὰ κοσμῇ κάλλιον ἐμοῦ, εἶπον δὲ καθ' ἑαυτήν:

— Ἰδοὺ τὸ ἀντικείμενον τοῦ αἰσχροῦ ἔρωτος ὃν μοὶ ἐπρόδωσαν.

Ὁ σύζυγός μου εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν τράπεζαν, διότι ὁ πατήρ του, Κ. Δὲ Καμπᾶς ὀργισθεὶς κατὰ τῆς Ἀβιγαΐλης ὑπεσχέθη νὰ τὴν τιμωρήσῃ ὁ δὲ σύζυγός μου ὠχρίασεν εἰς τοὺς λόγους τούτους. Τελευταῖον ἔμεινα μόνη καὶ βεβαία περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ Λεοπόλδου.

Πνεῦμα ὡς τὸ ἐμὸν, κύριε, δὲν σταματᾷ εὐκόλως εἰς τὴν ὁδὸν εἰς ἣν μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς εἰσῆλθε· ὁ αἰσχρὸς ἐκεῖνος ἔρως περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἀμφίβαλλον κατέστη μετ' οὐ πολὺ ἡ ἐξήγησις τῶν συκοφαντιῶν ὧν ὑπῆρξα τὸ ἀντικείμενον.

Ὑπάρχουν σύζυγοι ὀλίγον ζηλωταὶ τῆς τιμῆς των καὶ οἵτινες ὑποκρίνονται τόσον ἐπιτηδείως τὸν σώφρονα, ὥστε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι διεγείρουσι ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπονοίας ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν συζύγων των ὅπως δικαιώσωσι μετὰ ταῦτα τὰς αἰσχρὰς πράξεις των καὶ ἀθωωθῶσιν ἐνώπιον τοῦ γενικοῦ ψόγου. Ἐνόμισα ὅτι ἡ πρᾶξις τοῦ Λεοπόλδου ἦτο τόσῳ βδελυρὰ ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ δικαιώσῃ αὐτὴν εἰμὴ διὰ βδελυρωτέρου ἔτι τρόπου.

Ἀγνοῶ μέχρι τινος θὰ μὲ νομίσητε παράφρονα, ἀλλὰ μόλις παρελθούσης μιᾶς ὥρας ἡ ὑπόνοια αὕτη κατέστη ἐν ἐμοὶ πεποίθησις ἣν ἐπὶ τῆς ζωῆς μου αὐτῆς ἤθελον ἐγγυηθῆ.

Ἁπλῆ σύμπτωσις ἄρα ἦτον ὁ τῶν ἐπακολουθησασῶν περιστάσεων συνδυασμὸς, ἢ ἡ προπαρασκευάσασα αὐτὰς χεὶρ προεῖδεν τὴν συνδρομήν των ὅπως μὲ ῥίψωσι ὅσον τάχιον εἰς τὸ χάος; Τοῦτο μόνον δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω καὶ ὅμως τοῦτο μοὶ συνέβη.

Ὑμεῖς, κύριε, θέλετε κρίνει.

Ἡ φωνὴ τῆς κυρίας Δὲ Καμπᾶς συνεκινήθη· αὐτὴ ἡ ἰδία ἐφαίνετο ἐξαπτομένη καθ' ὅσον αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος ἀνερρίπιζον ἐν τῇ ψυχῇ της τὰ πάθη ἅπερ ἄλλοτε τὴν εἶχον κλυδωνίσει· ὅθεν κατὰ τὴν βραχεῖαν διακοπὴν ἥτις ἐπῆλθε εἰς τὴν διήγησιν τῆς κυρίας Δὲ Καμπᾶς, ὁ Κλεμανσῶ εἶπὼν αὐτῇ:

— Κυρία, προσέξατε, μοὶ ἐφάνη νὰ ἤκουσα μικρόν τινα θόρυβον ὄπισθέν μας· αὕτη ἀπήντησε μετὰ ζωηρότητος.

— Δὲν εἶναι τίποτε· τὰ φύλλα τῆς βανανέας ταράσσονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Εἶτα ἐπανέλαβε μετὰ σταθερότητος ὅλως διαφόρου τοῦ νωχελοῦς ὕφους δι' οὗ ὡμίλει συνήθως.

— Ναὶ, κύριε, ἰδῆτε πῶς αἱ περιστάσεις συνησπίσθησαν ὅπως μὲ ἐξαπατήσωσι. Μία ὥρα δὲν εἶχε παρέλθει καὶ ὁ Λεοπόλδος ἐπανελθὼν πλησίον μου τὸ πρόσωπον ἱλαρὸν καὶ ἀκτινοβόλον ὑπὸ χαρᾶς, μοὶ εἶπε μὲ ἦθος ἀνθρώπου ὅστις ἐκέρδησε νίκην εἰς ἣν μεγάλως ἐνδιεφέρετο ἡ καρδία του:

«— Πρὸ ὀλίγου εἶδον τὴν Ἀβιγαΐλην καὶ τῇ ὡμίλησα· ἀποσύρει τὴν διαμαρτύρησιν ἥτις ἐπρόκειτο νὰ τῇ δωρήσῃ τὴν ἐλευθερίαν της· θὰ μείνῃ μεθ' ἡμῶν.

Ἠτένισα τὸν σύζυγόν μου μετὰ τῆς σιωπηλῆς ἐκείνης ἐκπλήξεως μεθ' ἧς ἤθελον τὸν ἀτενίσει ἂν μοὶ ἔλεγε ῥητῶς:

— Ἐπέτυχον, καὶ ἡ ἐρωμένη μου θὰ μείνῃ εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἐὰν εἶχον ἀμφιβολίαν τινὰ ἐπὶ τῆς ἀθεμίτου αὐτῆς σχέσεως, ἴσως ἤθελον ὁμιλήσει κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν· ἴσως ἀπειλὴ, παράπονον, ἐπίπληξίς τις, ἤθελε προκαλέσει ἐξήγησίν τινα μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ συζύγου μου ἡ δὲ ἐξήγησις αὕτη ἤθελε προλάβει ἴσως τοσαῦτα δεινά· ἀλλ' ἡ προδοσία τοῦ Λεοπόλδου ἦτο δι' ἐμὲ ἡλίου φαεινεστέρα, ἡ δὲ αὐθάδης ἐκείνη ἱλαρότης του μοὶ ἐφάνη ὡς ἡ ἐσχάτη κατ' ἐμοῦ ὕβρις. Σκοτιδινιάσις τις μοὶ ἐπῆλθε καὶ φοβηθεῖσα μὴ προδοθῶ ἐξῆλθον καὶ ἐκλείσθην ἐν τῷ δωματίῳ μου.

Ἀναμφιβόλως ὁ Λεοπόλδος οὐδὲν ἠννόησεν ἐκ τῆς ἐξόδου μου· ἴσως δὲν προσήλωσε κἂν τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῶν ἀπλανῶν βλεμμάτων μου· ἀλλ' ἐγὼ ἔμεινα μίαν ὥραν εἰσέτι μεμονωμένη καθ' ἣν ἔλαβον τὴν σκληρὰν ἀπόφασιν νὰ σιγήσω καὶ νὰ ἑτοιμάσῳ ἐν τῷ σκότει τὴν λάμψιν ἣν ἤθελον νὰ δώσω εἰς τὴν δυστυχίαν μου. Ἤμην ζηλότυπος, κύριε, καὶ ζυλότυπος πρὸς τὴν δούλην μου.

Ὁποίαν καὶ ἂν αἰσθανώμεθα συμπάθειαν πρὸς τὰ πλάσματα ταῦτα, ὑπάρχει τοσαύτη διαφορὰ μεταξὺ ἡμῶν καὶ αὐτῶν, ὥστε πολλάκις ἠννόησα διατὶ πολλαὶ γυναῖκες δείκνυνται μακρόθυμοι εἰς τὰς πρὸς τὰ ἀναίσθητα ἐκεῖνα ὄντα ἀδυναμίας τῶν συζύγων των· κρίνατε λοιπὸν εἰς ὁποῖον βαθμὸν ἔφθασεν ἡ κατὰ τοῦ Λεοπόλδου ἀγανάκτησίς μου ὅταν εἶδον ἐμαυτὴν ταπεινουμένην τοσοῦτον ὥστε νὰ ζηλοτυπῶ μίαν δούλην.

Ἐγνώριζον ὅτι ὁ Λεοπόλδος δὲν ἠδύνατο νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ αὐτῆς ὅπως ἤθελε πράξει ἴσως ὑπὲρ μιᾶς γυναικὸς τοῦ κόσμου, ἤξευρον ὅτι τοιαύτη ἐρωμένη δὲν ἤθελεν ἔχει ποτὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου τὴν ἀναιδῆ ἐκείνην οἰκειότητα ἥτις παρακολουθεῖ τοιαύτας σχέσεις, ἐξυβρίζουσα τὴν νόμιμον σύζυγον μέχρι αὐτοῦ τοῦ ἀσύλου τῆς οἰκίας· ἀλλ' ἡ Ἀβιγαΐλη ἦτον ὡραία, ἦτον ἀξία βασιλικοῦ ἔρωτος, καίτοι δὲ δούλη, ἔβλεπον ὅμως μετὰ ταπεινώσεως ὅτι αὐτὴ ἡ θέσις της προεκάλει, ἂν ὄχι τὸν ἔρωτα, τοὐλάχιστον τὰς ἐπιθυμίας ἑνὸς ἀνδρός.

Μειδειᾶτε, κύριε· νομίζετε ὅτι ἡ ζυλοτυπία τῶν παρελθόντων χρόνων καταβιβρώσκει ἀκόμη τὴν καρδίαν μου· ἀπατᾶσθε ὅμως· ἡ Ἀβιγαΐλη ἀπέθανεν· δὲν ἔχω ἄλλο δικαίωμα εἰμὴ νὰ τὴν οἰκτείρω καὶ νὰ κλαίω ἐπὶ τῆς ἀπάτης μου· ἀλλ' ἐὰν τὴν ἐβλέπατε ἠθέλατε παραδεχθῆ ὅτι ἡ ζυλοτυπία μου δὲν ἦτο τόσῳ παράλογος ὅσῳ φαντάζεσθε. Ἡ Ἀβιγαΐλη ἦτο θυγάτηρ κρεολοῦ καὶ λευκοῦ, ὡς σᾶς προεῖπον, ἡ δὲ χροιὰ αὐτῆς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν παρεῖχεν ὅτι Ἀφρικανὸν αἷμα ἔῤῥεεν εἰς τὰς φλέβας της· ἐὰν δὲ χαρακτηριστικά τινα τῆς μαύρης φυλῆς ἔμενον ἐντετυπωμένα ἐπὶ τοῦ προσώπου της, ταῦτα ἔτι μᾶλλον τὴν καθωράϊζον, διότι τῇ ἔδιδον τὴν ζωηρὰν ἐκείνην ἔκφρασιν ἥτις εἶναι ἰδία εἰς τοὺς νέγρους.

Δὲν δύναοθε ποτὲ νὰ λάβητε ἰδέαν τῶν μεγάλων ἐκείνων ὀφθαλμῶν της οἵτινες εἰς τὴν ἐλαχίστην συγκίνησιν ἐκαλύπτοντο ὑπὸ ὑγρᾶς τινας σκέπης, ἥτις καθίστα τὰς ἀκτίνας των λαμπροτέρας, ὡς τὰς τοῦ ἡλίου διερχομένας διὰ μέσου λεπτῆς πάχνης. Οἱ θησαυροὶ τῆς ὑφηλίου δὲν ἠδύναντο ποτὲ νὰ ἀποτελέσωσι περιδέραιον ἐκ μαργαριτῶν